

OSLOMET

Carina Andersen

Drivkraften til å bli fosterforeldre

En kvalitativ undersøkelse om fosterforeldre

©Carina Andersen

Publiseringsår: 2020

«Drivkraften til å bli fosterforeldre – en kvalitativ undersøkelse om fosterforeldre»

Masteroppgave i sosialfag, studieretning barnevern

Oslo Metropolitan University – storbyuniversitetet

Fakultet for samfunnsvitenskap

Forord

Jeg startet denne ferden ved Høgskolen i Oslo og Akershus, og underveis fikk skolen universitetsstatus og jeg fullfører derfor ved Oslo Metropolitan university – storbyuniversitetet. Jeg hadde opprinnelig et ønske om å fullføre studiet på to år, men da jeg parallelt med studiet fikk fulltidsjobb i en barnevernsinstitusjon valgte jeg å ta studiet over fire år.

Det har vært krevende å skrive en masteroppgave samtidig som jeg har vært i arbeid. Likevel har studiet vært spennende og beriket hverdagen min. Endelig er jeg i mål!

Til informantene mine, tusen takk! Takk for at dere har deltatt og gitt meg så gode innspill og innsikt i deres hverdag. Dere delte deres opplevelser og erfaringer med meg, og denne oppgaven hadde ikke blitt til hvis ikke det var for dere.

En stor takk til min veileder, Sissel Seim! Takk for all hjelp og veiledning underveis i skriveprosessen. Uten dine råd og konstruktive tilbakemeldinger hadde jeg ikke kommet i mål.

Takk til familie, venner og kollegaer for oppmuntrende ord og støtte disse årene.

Jeg er spesielt takknemlig for min forlovede, Johannes, som har stått ved min side hele veien, tørket mine tårer og støttet meg når jeg ikke orket mer. Tusen takk for at du ikke lot meg gi opp.

Moss, 12. august 2020

Carina Andersen

Sammendrag

Hva er det som motiverer for å bli et fosterhjem? Hvorfor ønsker noen å bli fosterhjem til ungdommer? Disse spørsmålene danner grunnlaget for denne studien.

Formålet med studien er å undersøke hva som motiverer for å bli et fosterhjem og mer spesifikt hva som motiverer til å bli et fosterhjem til barn over åtte år. Studien er foretatt i samarbeid med fosterhjemstjenesten i Oslo kommune. Utgangspunktet for undersøkelsen var at fosterhjemstjenesten oppdaget at færre hjem blir fosterhjem til barn som er over åtte år.

Fosterhjemstjenesten var involvert i utvikling av tema og problemstillinger og rekruttering av informanter, men studien og rapporten er gjennomført og skrevet av meg.

Problemstillinger:

1. Hva mener fosterforeldrene er den største årsaken til at de ønsker å bli fosterhjem?
Forskningsspørsmål: Hvilken motivasjon eller drivkraft har de for å bli fosterhjem?
2. Hva er deres motiver for å ta til seg barn spesifikt i aldersgruppen åtte til 17 år?

I denne kvalitative studien har jeg tatt i bruk et semistrukturert intervju av fem fosterfamilier, med tilsammen ni informanter som ble fosterhjem hvor barnet var over åtte år ved plassering. Jeg ønsket å undersøke om det var noen spesielle årsaker og motiver som skilte seg ut. Analysen av det empiriske materialet er inspirert av fenomenologiske analysemetoder.

Funnene viser at fosterforeldrene ønsket å bli fosterhjem av ulike grunner. Felles for dem alle var at de ønsket å bli, eller fortsette å være, en familie med barn. Fosterforeldrene kunne fortelle om ulike årsaker til at de ønsket barn over åtte år. For noen var deres egen alder eller alder på egne barn et motiv, mens andre mente at de kom bedre overens med barn i denne aldersgruppen. Deres beskrivelser er subjektive. Studien kan ikke generaliseres, men kan danne grunnlag for videre studier.

Nøkkelord: Fosterhjem, fosterforeldre, barn, barnevern, drivkraft, motivasjon, tilknytning, samarbeid

OsloMet – storbyuniversitetet, Fakultet for samfunnsvitenskap

Oslo 2020

Abstract

What motivates you to become a foster home? Why does anyone want to become a foster home for young people? These questions form the basis of this study.

The purpose of the study is to investigate what motivates to become a foster home and more specifically what motivates to become a foster home for children over eight years. The study was conducted in collaboration with the foster home service in Oslo municipality. The starting point for the survey was that the foster home service discovered that fewer homes become foster homes for children over the age of eight. The foster home service was involved in the development of topics and issues and the recruitment of informants, but the study and the report have been carried out and written by me.

Issues:

1. What do foster parents think is the biggest reason they want to become a foster home?

Research question: What motivation or drive do they have to become a foster home?

2. What are their motives for adopting children specifically in the age group of eight to 17 years?

In this qualitative study, I have used a semi-structured interview of five foster families, with a total of nine informants who became foster homes where the child was over eight years old at the time of placement. I wanted to find out if there were any special reasons and motives that stood out. The analysis of the empirical material is inspired by phenomenological analysis methods.

The findings show that the foster parents wanted to become foster homes for various reasons. Common to them all was that they wanted to become, or continue to be, a family with children. The foster parents could tell about various reasons why they wanted children over the age of eight. For some, their own age or age of their own children was a motive, while others felt that they got along better with children in this age group. Their descriptions are subjective. The study cannot be generalized, but can form the basis for further studies.

Keywords: Foster home, foster parents, children, motivation, drive, attachment, cooperation, child welfare

Oslo Metropolitan University, Faculty of Social Sciences

Oslo 2020

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
Kapittel 1 Innledning	8
1.1 Bakgrunnen for valg av tema	8
1.2 Formålet med studien	9
1.3 Problemstilling	10
1.4 Oppgavens struktur	10
Kapittel 2 Kontekst: Lover, retningslinjer og godkjenning av fosterhjem	11
2.1 Lovverket	11
2.2 Rekruttering og opplæring av fosterforeldre, PRIDE-kurs	13
2.3 Godkjenning av fosterforeldre	15
2.4 Om barn i fosterhjem	15
Kapittel 3 Teoretiske perspektiver	18
3.1 Motivasjonsteorier	18
3.2 Tilknytningsteorier	19
3.2.1 Relasjonsorienterte tiltak	21
3.2.2 Temperament	21
3.3 Samarbeid	22
Kapittel 4 Annen forskning	23
4.1 Ulike motiver for å bli et fosterhjem	23
4.2 Samarbeid og veiledning	24
4.3 Betydningen av fosterbarnets alder	25
4.3.1 Utsiktede flyttinger grunnet alder på fosterbarnet	25
4.3.2 Betydningen av fosterbarns alder og fosterforeldrenes egne barns alder	26
4.4 PRIDE-kurset	26
Kapittel 5 Metode	27
5.1 Min forforståelse og subjektivitet	27
5.2 Metodisk tilnærming	28
5.3 Rekruttering og utvalg	29
5.4 Presentasjon av informantene	30
5.5 Intervjuprosessen	30
5.5.1 Valg av semistrukturert intervju og utarbeidelse av intervjuguiden	30
5.5.2 Gjennomføring av semistrukturert intervju	31
5.6 Metodekritikk	31
5.6.1 Metodekritikk	31
5.6.2 Reliabilitet og validitet	32
5.6.3 Etikk	32

5.6.4 Generalisering eller overførbarhet	33
5.7 Analyse.....	33
5.7.1 Transkribering	34
5.7.2 Fenomenologisk analyse	34
5.7.3 Kategorisering og koding av materialet	35
Kapittel 6 Presentasjon av funn	38
6.1 Fosterforeldrenes motiver for å bli et fosterhjem	38
6.1.1 Fosterforeldrene ønsket å utvide familien til å inkludere barn	38
6.1.2 Fosterforeldrene ønsket å utvide familien til å inkludere barn, men kunne ikke få egne barn	39
6.1.3 Fosterforeldrene ønsket å gjøre en nytte for samfunnet	42
6.1.4 Andre motiver for å bli fosterhjem.....	43
6.2 Fosterforeldrenes valg av aldersgruppe på fosterbarnet	43
6.3 Fosterforeldrenes samarbeidsarenaer.....	48
6.3.1 Samarbeid med barnets familie	48
6.3.2 Samarbeid med barnevernet.....	48
6.3.3 Støtte i fosterforeldrenes egen familie	51
6.4 Fosterforeldrenes oppfatning av PRIDE kurset	52
6.5 Fosterforeldrenes erfaringer og råd.....	55
Kapittel 7 Diskusjon og oppsummering	58
7.1 Fosterforeldrenes motiver for å bli et fosterhjem	58
7.2 Fosterforeldrenes synspunkter om fosterbarnets aldersgruppe	60
7.3 Betydningen av tilknytning.....	62
7.4 Fosterforeldrenes samarbeidsarenaer og deres påvirkning.....	63
7.5 Fosterforeldrenes opplevelser av rekruttering og PRIDE-kurset.....	66
7.6 Oppsummering og avsluttende kommentar.....	67
Referanser	70
Vedlegg 1 NSD Forskningsløyve.....	78
Vedlegg 2 Avtale om prosjektsamarbeid	80
Vedlegg 3 Forespørsel om deltakelse	81
Vedlegg 4 Samtykke til deltakelse	82

Kapittel 1 Innledning

1.1 Bakgrunnen for valg av tema

Som barnevernspedagog, nå ansatt i en barnevernsinstitusjon, og tidligere ansatt i Norsk Fosterhjemsforening, har jeg arbeidet mye med barn og unge som ikke kan bo hjemme og deres foreldre og fosterforeldre. Flere av barna jeg har jobbet med har opplevd å bo i flere fosterhjem og kan fortelle om ulike erfaringer de har fått, samtidig som jeg har kjennskap til fosterforeldres opplevelser gjennom sitt oppdrag. Min motivasjon for fosterhjemsarbeidet har pågått i en årrekke, helt siden jeg selv var liten hvor jeg ble kjent med barnevernsystemet og plassert utenfor hjemmet. Jeg mener at alle barn og unge har rett til en trygg og forutsigbar oppvekst under gode vilkår. Min egen erfaring og erfaringer fra arbeidstedene mine har trigget meg på godt og vondt, og jeg er nysgjerrig på hva som gjør at noen velger å bli et fosterhjem.

Vi har i Norge et lovverk som skal sikre barn og unges rett på en god og trygg oppvekst, dette er sikret i Lov om barneverntjenester (1992) og i FNs barnekonvensjon (1989). Lovverket skal bidra til at barn og unge blir sett, hørt og at de skal få en så god oppvekst som mulig. Barn og unge skal i all hovedsak sikres gjennom at de tiltakene som settes inn for dem skal være til barnets beste (Bunkholdt, 2017, s. 43). Gjennom retningslinjene for fosterhjem (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2004) og rutinehåndboken for kommunens arbeid med fosterhjem (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2006), stilles det flere kriterier til nye fosterforeldre; for eksempel at fosterforeldrene skal ha gode samarbeidsevner, en stabil livssituasjon og alminnelig god helse, de skal ha godandel samt tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. Det er barneverntjenesten, som statlig, regional og kommunal myndighet, som har ansvar for å rekruttere fosterhjem og gi dem opplæring. Barneverntjenesten skal etter forskrift om fosterhjem følge opp fosterhjemmet med råd og veiledning, samt føre kontroll og tilsyn så lenge fosterhjems plasseringen vedvarer (Bunkholdt, 2017; Forskrift om fosterhjem, 2003, § 7; Slettebø, 2009; Sundt, 2017). Barneverntjenesten skal også følge opp barnets foreldre sammen med barnet og fosterforeldrene (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 71-75).

Rutinehåndboken påpeker videre at barneverntjenesten skal vurdere og utrede om potensielle fosterforeldre kan sikre barnets egenart og identitetsutvikling. Det skal blant annet tas hensyn

til barnets religiøse og kulturelle bakgrunn, barnets behov for kontinuitet i sin utvikling og barnets særskilte omsorgs- og oppfølgingsbehov. Kontinuitet er et sentralt begrep om barn i fosterhjem (Bunkholdt, 2017, s. 47; Sundt, 2017, s. 428). Samtidig må barneverntjenesten vurdere om fosterforeldrene generelt har en stabil livssituasjon, gode samarbeidsevner, god helse, evne til å tåle endringer, samt økonomi, bolig og nettverk som gir barnet en god mulighet for livsutfoldelse (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006).

Behovet for fosterhjem øker stadig i vårt samfunn. I 1987 var knapt 3 200 barn og unge plassert i fosterhjem (Backe-Hansen, Havik & Grønningsæter, 2013, s. 18), mens ved utgangen av 2019 var antallet steget til 14 694 barn og unge (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2020). Hvert eneste år øker behovet for fosterhjem med mellom 800 og 1000 nye fosterhjem (Stortinget 2014: Innst. 204 S, dok. 8:30; Meld.St. 17: 31), i tillegg til de eksisterende fosterhjemmene. Noe av det økte behovet for fosterhjem har sammenheng med den nye barnevernreformen i 2004 hvor intensjonen var at flere barn og unge skal plasseres i fosterhjem enn på institusjoner. Dette vil føre til økt behov for profesjonalisering hos fosterhjemmene, blant annet med tanke på at barn og unge med plassering oftere viser tegn til å utvikle psykiske lidelser (Backe-Hansen et al., 2013, s. 21).

Forskning viser til at fire av ti i befolkningen kjenner godt til muligheten for å bli fosterforeldre, og at det i befolkningen er 16 prosent som har lyst til å bli fosterforeldre (Hustad, Soelberg, Strømsvik, 2015). Det betyr at det er muligheter til stede for å rekruttere flere fosterhjem til barn og unge som ikke kan bo med sine foreldre. Forskningen til Hustad et al. (2015) viser et misforhold i systemet, det er dessverre ikke nok fosterhjem tilgjengelig for alle de som behøver dette. For å få dette til å gå opp er det behov for flere fosterhjem, og med det mer rekruttering, eller ved at det settes inn mer hjelpetiltak innad i familien slik at behovet for et fosterhjem kanskje kan bli redusert (Bunkholdt, 2017).

1.2 Formålet med studien

Arbeidet med fosterhjem må styrkes og det er årlige kampanjer for å få flere fosterhjem tilgjengelig for de barn og unge som trenger dette. De unge er som alle andre, forskjellige og har ulike behov. Det betyr at det er behov for forskjellige fosterforeldre, slik at det er mulig å gi det enkelte barn et godt hjem. Det barnet som trenger et fosterhjem kan være et barn som er nylig født, et som går på grunnskolen eller en ungdom som har droppet ut av videregående.

Barn og unge som trenger et fosterhjem kan ha opplevd omsorgssvikt, hatt foreldre med rusproblemer eller foreldre som er døde. Det kan også være barn som har flyktet til Norge eller vært i asylmottak fordi foreldrene ikke klarer å ha omsorgen lenger (Sundt, 2017).

Mitt masterprosjekt er et samarbeid med Oslo kommune, Barne- og familieetaten, Fosterhjemstjenesten (se vedlegg 2). Studien er gjennomført og skrevet av meg.

1.3 Problemstilling

En problemstilling består gjerne av flere spørsmål som skal føre oss fra allerede etablert forskning frem til en ny kunnskap som vi ønsker å få frem på grunnlag av en studie (Grønmo, 2004). Problemstillingen, altså det eller de spørsmål vi ønsker å finne en løsning på, vil være styrende gjennom hele forskningsprosessen og vil også legge føringer på litteratur, valg av informanter, intervjuguidens utvikling samt metoden som legges til grunn (Halvorsen, 2006).

I min oppgave vil jeg sette fokus på fosterforeldre som tar til seg barn i aldersgruppen åtte til 17 år. Jeg ønsker å undersøke hvilken motivasjon og drivkraft fosterforeldrene har for å påta seg denne oppgaven. For å få vite mer om deres motivasjon for å bli fosterforeldre har jeg formulert følgende problemstillinger og forskningsspørsmål:

1. Hva mener fosterforeldrene er den største årsaken til at de ønsker å bli et fosterhjem?

Forskningsspørsmål: Hvilken motivasjon eller drivkraft har de for å bli et fosterhjem?

2. Hva er deres motiver for å ta til seg barn spesifikt i aldersgruppen 8-17 år?

1.4 Oppgavens struktur

Oppgaven strekker seg over åtte kapitler. Kapittel 1 inneholder bakgrunn for valg av oppgave, formål og problemstilling. Kapittel 2 omhandler lovverket, retningslinjene ved fosterhjem samt godkjenningprosessen til å bli fosterhjem. Kapittel 3 og 4 tar for seg teori og forskning om emnet, etterfulgt av kapittel 5 om metoden og fremgangsmåten min. I kapittel 6 presenteres funnene før jeg i kapittel 7 vil drøfte funnene opp mot teori og forskning. Kapittel 8 vil inneholde en oppsummering og konklusjon av oppgaven. Til slutt følger referanser og vedlegg.

Kapittel 2 Kontekst: Lover, retningslinjer og godkjenning av fosterhjem

2.1 Lovverket

Lovverket slik vi kjenner det i dag har vært gjennom en del endringer. Vergerådsloven eller Lov om behandling av forsømte barn er den første lovgivningen om barn og barnevern og kom i år 1896, og er kjent som den første barnevernloven i verden (Hagen, 2001, s. 21). I denne loven ble det gitt føringer for hvordan foreldrene skulle være gode foreldre, hvis ikke ble det satt inn diverse tiltak, som å plassere barnet i barnehjem eller hos en «hederlig familie», altså fosterhjem (Hagen, 2001). At fosterhjem skulle godkjennes før en fosterhjemsplassing, og at fosterforeldre skulle få råd og veiledning til hvordan de kan utføre sitt oppdrag kom først i 1953 da ny barnevernlov ble vedtatt. I 1992 trådte barnevernloven slik vi kjenner til den i kraft (Lov om barneverntjenester, 1992, endringer 2003, 2014 og 2019).

I dag stilles det krav til den voksnes relasjon til barn (Eriksson et al., 2010). De voksnes handlinger mot barn reguleres i lovgivningen, og dermed kan noen av de voksnes handlinger være ulovlige. Kommunen skal primært arbeide med å gi hjelp og bistand til de barna som lever under skadelige forhold, samt arbeide forebyggende. Som det står i barnevernloven:

Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (1992, § 1-1).

Barneverntjenesten skal helst forsøke å sette inn hjelpetiltak til barnet og i familien etter barnevernloven § 4-4 (1992). Dersom dette ikke er mulig eller om forholdene ikke blir bedre etter en tids utprøving, kan barneverntjenesten overta omsorgen for deretter å plassere barnet i et fosterhjem eller på en barnevernsinstitusjon jamfør barnevernloven §§ 4-4, 4-12 (1992). Dette er et av de mest alvorlige inngrepene samfunnet utsetter sine borgere for (Angel, 1999).

Barnevernloven (1992, § 4-22) og forskriften om fosterhjem (2003, § 1) inneholder følgende definisjon av fosterhjem:

- a) private fosterhjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4, eller i samband med omsorgsovertakelse etter § 4-12 eller § 4-8 annet og tredje ledd,
- b) private hjem som skal godkjennes i henhold til § 4-7.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (2017a) definerer fosterhjem slik: «Et fosterhjem er et privat hjem som tar vare på barn som ikke kan bo hos foreldrene sine. Fosterforeldre samarbeider med barneverntjenesten i kommunen, og i de fleste tilfellene med barnets familie, om barnets behov og fremtid». Det finnes flere forskjellige typer fosterhjem. Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat) definerer dem som (1) ordinære fosterhjem, altså kommunale fosterhjem som mottar fosterhjemsgodtgjøring, (2) slekts- og nettverksfosterhjem, (3) fosterhjem til enslige, mindreårige flyktninger, (4) beredskapshjem, (5) familiehjem og (6) besøkshjem (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2017a).

Om barnevernet har kommet til en beslutning om at barnet ikke lenger kan bo hjemme hos sine foreldre og derfor skal flyttes ut til et fosterhjem, skal barnet flyttes til personer som har særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem. De nye fosterforeldrene skal forsøke å løse omsorgsoppgavene i samsvar med de forutsetningene som er lagt til grunn for oppdraget (Barnevernloven, 1992, § 4-22; Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2010). Dette gjelder både om barna er plassert under omsorgsparagrafen (barnevernloven, 1992, § 4-12), eller er frivillig plassert under hjelpetiltak (barnevernloven, 1992, § 4-4). Det betyr videre at barneverntjenesten plikter seg til å gi de nye fosterforeldrene nødvendig råd og veiledning for at de skal klare oppdraget sitt slik at de på best mulig måte skal klare å gi nødvendig omsorg for å ivareta barnet (Barne- og familiedepartementet, 2004; Barnevernloven, 1992, § 4-22; Statens helsetilsyn, 2015). Barneverntjenesten skal foreta mange vurderinger, men en av de viktigste er å vurdere hvordan det enkelte barnet kan få den omsorgen det behøver og om barnet kan plasseres hos slekt eller nettverk (Backe-Hansen, 2003; Barne- og familiedepartementet; barnevernloven, 1992, § 4-15; Bunkholdt, 2017; Bunkholdt og Sandbæk, 2008). Dette henger sammen at med begrepet «barnets beste», er et grunnleggende prinsipp som barneverntjenesten skal ta hensyn til i alle situasjoner hvor et barn blir berørt, jamfør Barnekonvensjonen artikkel 3, nummer 1 (Bunkholdt, 2017, s. 43; Grunnloven, § 104,

FNs barnekonvensjon, 1989). Bunkholdt peker på at det foreligger en stor grad av skjønnsutøvelse når barnevernet skal vurdere hva som er til barnets beste (2017, s. 43)

I stortingsmelding nr. 17 (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016, s. 30) kommer det frem at det i dag er flere barn og unge som plasseres i fosterhjem enn på institusjoner. Økningen har sammenheng med den nye barnevernreformen fra 2004. Det er derfor økende behov for flere fosterhjem for å finne en god match mellom fosterforeldrene og barna, noe som er viktig med tanke på videre plassering (Bunkholdt, 2017; Smeplass, 2009; Ødegård, Lohne & Willumsen, 2015). Matching handler om prosessen med å finne et fosterhjem som kan passe til det bestemte fosterbarnet, slik at plasseringen gir de beste forutsetningene for barnet (Bunkholdt, 2017; Bunkholdt & Sandbæk, 2008; Khoo & Skoog, 2014). Det betyr at fosterhjemmet skal ha de egenskapene som bidrar til at fosterbarnet får bedre omsorgsforhold (Sundt, 2017). I en undersøkelse fra Bufdir (2013), kommer det frem at åtte av ti barn trives i sitt fosterhjem, mot seks av ti på institusjon. En annen fordel ved å plassere barn i fosterhjem enn i institusjon henger sammen med resultater som indikerer at barn i fosterhjem klarer seg bedre i ettertid av plasseringen utover i voksenlivet (Hustad et al., 2015).

2.2 Rekruttering og opplæring av fosterforeldre, PRIDE-kurs

Fosterhjem er et viktig tiltak i barnevernssystemet og har en avgjørende rolle med å gi støtte til barns sikkerhet, trivsel og varighet (Geiger, Hayes & Lietz, 2013). Ansvar for barnevern i Norge er delt mellom kommune og stat. Ansvar for å rekruttere og formidle fosterhjem i Norge ligger hos den statlige barnevernmyndighet (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006). Dette finner man i retningslinjene for fosterhjem (Barne- og likestillingsdepartementet, 2004). Kommunen kan også rekruttere fosterhjem, men staten må stå for den nødvendige opplæringen og veiledningen fosterhjemmene har behov for (Bunkholdt, 2017; Barne- og likestillingsdepartementet, 2006; NOU 2009: 22).

Etter den statlige overtakelsen av fylkesbarnevernet har det vært et sentralt mål at alle fosterforeldre har gjennomgått PRIDE-kurs (Havik, 2007, s. 58). PRIDE-kurset blir ledet av to PRIDE-ledere hvor en er barnevernsarbeider, eksempelvis ansatt i fosterhjemstjenesten, mens den andre er en erfaren fosterforelder (Havik, Jacobsen & Moldestad, 2007). Havik oppdaget i sin studie at to av tre fosterhjem ikke har denne opplæringen. Det er over 15 000 barn og unge mellom null og 23 år som bor i fosterhjem.

PRIDE er en modell som kommer fra USA og er tilpasset de norske forholdene. PRIDE (på norsk stolthet) står for *Parent – Resources for Information – Development and Education* (Havik et al., 2007, s. 17). Denne modellen, eller dette opplæringsprogrammet, er ment å være en hjelp for å sikre at kommende fosterforeldre oppfyller de kravene som er stilt for godkjenning av fosterforeldre (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2004).

Programmet er delt inn i fem ferdighetsområder:

- Oppdra og gi god omsorg
- Støtte barns utvikling og håndtere forstyrrelser i utviklingen
- Støtte forholdet mellom barn og familiene deres
- Gi barn muligheter til å etablere trygge, varige bånd
- Å kunne samarbeide

Gjennom disse fem ferdighetsområdene skal fosterforeldrene få opplæring og tilstrekkelig kunnskap og kompetanse for å kunne lykkes med sitt oppdrag, og til å tilby barn og unge bedre oppvekstvilkår.

Det er ifølge nettsiden siden til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017b), fire ulike PRIDE-kurs. Det er grunnkurs og videreopplæringskurs, samt egne kurs for slekt og nettverk. Grunnkurset, som alle fosterforeldre skal gjennom, har to overordnede siktemål: å gi god kunnskap og forståelse for hva rollen og oppgavene som fosterforeldre innebærer, samt å gi fosterforeldrene et realistisk grunnlag for å beslutte om de vil, og bør, bli fosterforeldre. I tillegg finnes et eget kurs for fosterhjem til ungdom med sikte på ungdom i aldersgruppen 13 – 17 år.

PRIDE-kurset er satt sammen av flere ulike arbeidsmetoder, det tar for eksempel i bruk forelesninger, film, rollespill og arbeid med livsbok. I håndboka for PRIDE-ledere får man ytterligere informasjon om hva som inngår i PRIDE-grunnopplæring (Havik et al., 2007, s. 16). Gjennom PRIDE kurset får kurslederne en god innsikt i hvem deltakerne er, og dermed kan de bruke dette som et kartleggingsverktøy for å vurdere om foreldrene er egnet til å bli et fosterhjem (Barne- og likestillings og inkluderingsdepartementet, 2016). Kurslederne foretar flere hjemmebesøk hvor de kan ta frem livsboka og diskutere det som kommer frem på de

ulike samlingene. Dette er igjen med på å gi kursholdere et realistisk bilde av hvem fosterforeldrene er, samt gi et godt og variert bilde til fosterforeldrene om hva dette oppdraget handler om (Havik, 2007; Havik et al., 2007).

2.3 Godkjenning av fosterforeldre

Å bli godkjent som fosterhjem er en lang prosess. For det første skal fosterforeldrene, helst gjennom PRIDE-kurset, kjenne på rollen som fosterforelder og vurdere om dette er noe som passer dem. Deretter skal de godkjennes av den kommunale barneverntjenesten før de kan bli vurdert som fosterforeldre til fosterbarn. Barnevernet er avhengig av at de har fått god nok kunnskap om fosterforeldrene for å vurdere om de kan passe det enkelte barns livssituasjon og eventuelle utfordringer. Det er Bufetat, ved fosterhjemstjenesten, sin rolle å presentere eller anbefale et fosterhjem til barneverntjenesten. Dette kommer frem i Barnevernloven § 2-3 (1992), hvor det står at Bufetat har ansvar for å rekruttere og formidle fosterhjem samt sørge for at fosterhjemmene får nødvendig opplæring og generell veiledning.

Barneverntjenesten plikter ifølge fosterhjemsavtalen å gi fosterforeldrene nødvendig informasjon om barnets bakgrunn. Dette er spesielt viktig når man skal vurdere hvilket barn som skal plasseres hos fosterhjemmet. Barnets religiøse og kulturelle bakgrunn, samt funksjonsnivå, ressurser og andre behov bør derfor være tilstrekkelig kartlagt før plassering (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2010; Havik, 2007). Hva som er nødvendig informasjon er alltid en vurderingssak med tanke på at barneverntjenesten har taushetsplikt (Havik, 2007). Barneverntjenesten skal også vurdere fosterforeldrenes livssituasjon, om de har god nok psykisk og fysisk helse, stabil økonomi og bolig, samt om fosterhjemmet tåler å kunne stå i endringer, samarbeide med ulike instanser og om de har et godt nettverk rundt seg (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2006).

2.4 Om barn i fosterhjem

Formålet til barnevernloven (1992, § 1-1) tilsier at barn og unge skal sikres slik at de lever under forhold som ikke skader deres helse og utvikling, at de får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, at de skal møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse, og at de skal få gode og trygge oppvekstvilkår. Barna som plasseres utenfor hjemmet har, i varierende grad, ofte ikke opplevd dette. Av den grunn har barnevernet vurdert at de måtte flytte videre til et

fosterhjem. Fosterhjemmet skal kompensere for den omsorgssvikten barna kan ha blitt utsatt for.

Når vi ser nærmere på hvem som er plassert utenfor hjemmet, ser vi at åtte prosent bor på barnevernsinstitusjoner, 19 prosent i bolig med oppfølging, inkludert bofellesskap, og 73 prosent bor i fosterhjem. Av de 14 694 barn og unge som er plassert utenfor hjemmet, finner vi at en høyere andel er i aldergruppen 13 – 17 år (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2020). Barna har opplevd forskjellige former for omsorgssvikt. Hvis vi ser for oss at barna står foran oss med hver sin bagasje, så bærer noen med seg en stor bagasje mens andre har en liten bagasje. Det er sjelden barna selv er utfordringen og grunnlaget til plasseringen, som oftest plasseres barn på grunn av omsorgssituasjonen i familien (Kvelling, 2010; Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Noen barna kan ha store psykiske utfordringer, mens andre har fysiske utfordringer. Det som kjennetegner de aller fleste barna er at de har opplevd ustabile oppvekstvilkår og må leve med konsekvensene av dette på godt og vondt (Backe-Hansen et al., 2013; Christiansen & Kojan, 2016).

Det er et ønske i den nye barnevernreformen at plasseringer heller skal foregå i fosterhjem enn på institusjoner. Backe-Hansen et al. (2013, s. 21) fant blant annet at når antall fosterhjems plasseringer stiger, så øker også behovet for mer profesjonalisering av fosterhjemmene. Med profesjonalisering menes krav om spesiell utdanning, trening eller ferdigheter. Det innebærer at fosterhjems plassering blir sett på som et arbeid og ikke lenger bare som et oppdrag.

Flere studier finner at barn i fosterhjem kan være ekstra sårbare for å utvikle psykiske vansker eller atferdsproblemer (Anke, 2007; Bakke, 2014; Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016; Bunkholdt, 2017; Havik, 2007; Lehmann, Havik, Havik & Heiervang, 2013).

Resultatene viser at barn i fosterhjem har oftere psykiske problemer enn andre barn. 41 prosent av barn som bor i fosterhjem har store psykiske problemer, og opptil 43 prosent av barna har meget store psykiske problemer. I aldersgruppen seks til 12 år har nesten halvparten utviklet en eller flere former for psykiske vansker (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016; Bakke, 2014; Lehmann et al., 2013). Det er en høyere andel av barn som har psykiske problemer enn atferdsproblemer. Det er 33 prosent av barna som har noen atferdsproblemer, mens 30 prosent har store atferdsproblemer (Havik, 2007; Bunkholdt, 2017). De hyppigste

lidelsene barna har utviklet er angst, depresjon, alvorlige relasjonsskader, atferdsvansker, post-traumatisk stress, ADHD og tilknytningsforstyrrelser (Lehmann et al., 2013).

Bufetat har et ansvar for at det finnes nok fosterhjem i regionen slik at det kan være mulig å finne et fosterhjem for alle barn som behøver et nytt hjem (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2004). Flere barn vurderes uegnet til en vanlig fosterhjems plassering på grunn av de utfordringene som kan komme i hverdagen. For at disse barna også skal ha mulighet til å bo i fosterhjem, må flere fosterforeldre få ytterligere opplæring og PRIDE-kurs må bli obligatorisk. Da er det ikke tilstrekkelig at to av tre fosterhjem ikke har hatt denne opplæringen. Forskning viser at det er større risiko for at fosterhjemsavtalen og plasseringen blir avsluttet hvis barnet er eldre ved plassering (Backe-Hansen, Egelund & Havik, 2010; Bernedo, Garcia-Martin, Salas, & Fuentes, 2015; Egelund, 2006; Gulliksen, 2005; Olsson, Egelund & Høst, 2012).

Kapittel 3 Teoretiske perspektiver

I dette kapitlet vil jeg trekke frem ulike teorier som er relevante for min oppgave.

Jeg trekker frem teorier om motivasjon, tilknytning, samarbeid og PRIDE i min oppgave da jeg anser at disse teoriene har høy relevans for studiet mitt.

3.1 Motivasjonsteorier

Som bakgrunn for motivasjonsteoriene vil jeg først trekke frem Henry Murray, en psykolog som utviklet en teori over menneskelige behov. Murray hevdet at alle mennesker har ulike behov som inndeles i primære og sekundære behov (Trash & Elliot, 2001). Primære behov beskrives som de fysiske behovene for oksygen, sex, mat og drikke, mens de sekundære behovene tar for seg nærhet, makt, tilknytning, selvstendighet og prestasjon (Murray (1938) referert i Bjerke & Svebak, 1997; Trash & Elliot, 2001). De ulike behovene vil kunne påvirke hverandre, men i ulike grad. Murray mente at mens noen av behovene kan støtte hverandre kan andre havne i konflikt med hverandre, det vil da føre til en intens atferd (Murray (1938), referert i Beck, 2004). Det er de sekundære behovene jeg vil ta for meg videre. Murrays teori brukes som grunnlag for å drøfte hva som driver mennesker til å foreta valg som påvirker andre, i denne sammenhengen vil jeg bruke det for å drøfte fosterforeldres motivasjon for å ta til seg et eller flere barn. Fosterforeldre ønsker å hjelpe barn som har vokst opp under uheldige omsorgssituasjoner og velger å ta til seg disse barna. De ønsker å ikke feile, de ønsker å ikke påføre barn ytterligere traumer. Likeså kan motivasjon handle om behovet for å lykkes, man ønsker å få tilbakemeldinger og anerkjennelse for noe man føler er viktig (Elliot, 2006).

Deci og Ryans (1985) motivasjonsteori forteller at motivasjonen for handlinger stammer fra det handlende individet selv og ikke gjennom noen annen utenforliggende faktor, som for eksempel belønning eller straff. Motivasjonen kan deles i to former, en indre og en ytre form for motivasjon. De definerer den indre motivasjonen som den drivkraften som ligger dypt i de menneskelige behovene, for kompetanse og selvbestemmelse (Deci & Ryan, 2002).

Lillemyr (2007) beskriver at motivasjon handler om de kreftene som får et menneske til å gjøre en handling og holde denne vedlike. Det handler om å sette seg et mål, ta et valg, gjøre en aktivitet, og holde denne vedlike, altså at det er noe som driver oss fremover for å oppnå det som er målrettet (Lillemyr, 2007, s. 15-16, 23). Lik Deci og Ryan (2002) har Lillemyr

funnet flere former for motivasjon, som blant annet handler om indre og ytre form for motivasjon. Lillemyr beskriver at ytre motivasjon handler om noe utenfor oss selv som påvirker de handlingene vi utfører, for eksempel en form for belønning ved utført arbeid. Mens indre motivasjon handler om at vi selv er den som påvirker handlingen vi utfører, at motivasjonen kommer fra en egeninteresse (Lillemyr, 2007, s. 17).

Bjerke og Svebak (1997) betegner motivasjon i tre klasser: behovet for å overleve, ha kontakt med andre mennesker og tilfredsstillende nysgjerrigheten. Generelt kan vi si at indre motivasjon er når man opplever at det er en indre mekanisme som driver deg fremover mot noe, kanskje fordi du har et ønske om å oppfylle noe eller gjennomføre noe, og at du utfører en handling med bakgrunn i dette.

Bunkholdt (2017) har gjennom de siste tiårene kommet frem til forslag om hva som er akseptabel motivasjon for fosterhjem. Hun mener det er to grunnleggende motivasjonsmønstre som fremkommer. Det ene er ønske om å få et barn, eller flere barn, mens det andre er identifisering av omsorg for et sviktet barn på bakgrunn av ens egen oppvekst. Kaufmann og Kaufmann (2015, s. 114) definerer motivasjon som «de biologiske, psykologiske og sosiale faktorene som aktiverer, gir retning til og opprettholder atferd i ulike grader av intensitet for å oppnå et mål».

3.2 Tilknytningsteorier

Den teoretiske referanserammen for tilknytning ble formet av John Bowlby (Bowlby, 1982a; Killén, 2000; Killén & Olofsson, 2003). Bowlby forsøkte å forstå barns reaksjoner og oppførsel ved separering fra sine viktige omsorgspersoner samt ved gjenforening (Ainsworth, Blehar, Everett & Wall, 1978, s. 18). Som Gulbrandsen beskriver det handler dette om barnets tilknytningsatferd, hvordan barnet oppfører seg når en viktig omsorgsperson forsvinner og når denne returnerer igjen (Gulbrandsen, 2017, s. 139-140). Ainsworth et al. undersøkte videre barnets tilknytningsatferd og om denne endret seg når den signifikante omsorgspersonen gikk ut og ble erstattet av en fremmed person, såkalt «strange-situations» eller fremmedsituasjoner. Målet med eksperimentet var å se på barnets tilknytningsatferd i flere sekvenser hvor barnet forlattes av sin omsorgsperson i et rom og en fremmed person kommer inn (Ainsworth et al., 1978, s. 18; Killén, 2000; Killén & Olofsson, 2003).

Barnet starter med en gang å utvikle et tilknytningsmønster og dette har nesten en umiddelbar sammenheng med hvordan barnet blir behandlet fra sine foreldre (Ainsworth, et al., 1978; Bowlby, 2005). De indre arbeidsmodellene til et barn vil være utviklet innen barnet er et år mens et tilknytningsmønster regnes for etablert innen barnet er to år (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2016, s. 20; Bunkholdt, 2017, s. 51) Barnets tilknytningsmønster vil alltid være til stede, det forsvinner ikke (Bowlby, 1982b, s. 231), men det kan modereres med tid. Barnet gjør sine tilpasninger for å overleve, som Killén (2000) forteller så vil barnets tilknytning respondere på det følelsesmessige samspillet mellom barnet og foreldrene (Killén & Olofsson, 2003). Ifølge Bowlby (1973, s. 208) vil et barn oppleve verden som noe ustabil, utrygg og uforutsigbar dersom det vokser opp uten opplevelsen at det er noen som passer på og er tilstede i oppveksten.

Ainsworth et al. (1978) fant fire ulike tilknytningsmønstre. De individuelle mønstrene ble kategorisert som trygg tilknytning, utrygg, organisert ambivalent tilknytning, utrygg organisert engstelig og ambivalent tilknytning og desorientert tilknytning (Bunkholdt, 2017, s. 51; Killén, 2000; Killén & Olofsson, 2003; Kvello, 2012). De ulike kategoriene bidrar til å beskrive et barns tilknytnings- og relasjonskompetanse, de gir en oversikt over hvordan barnet vil omgås andre mennesker og knytte seg til dem (Bunkholdt, 2017, s. 52). Tidlig barndom vil ha stor påvirkning på hvordan barnets tilknytning utvikler seg videre, for den vil alltid være til stede i barnets liv selv om påvirkningen kan modereres etter hvert. Om barnet knytter seg eller distanserer seg fra fosterforeldrene vil ha sammenheng med den tidlige tilknytnings- og relasjonserfaringen, det vil påvirke barnets grad av trygghet og tillit til sine fosterforeldre (Kvello, 2012; Schofield & Beek, 2005). Et relasjonsskadet barn vil derfor kanskje ikke nyttiggjøre fosterhjems plasseringen slik som man skulle ønsket (Storø, Bunkholdt & Larsen, 2010). Denne skaden vil barnet ta med seg i alle sine situasjoner og samspill med andre mennesker videre i livet, noe som kan føre til at barnet kan ha et større omsorgsbehov enn for andre barn (Statens helsetilsyn, 2015; Storø et al., 2010).

Lippe og Wilkinson (2005) forteller at tilknytning og tilknytningsmønstre ikke nødvendigvis er genetisk betinget. De legger til at tilknytning er noe man opplever og erfarer når man vokser opp, det handler mer om miljø enn om genetik og arv (Lippe & Wilkinson, 2005). Ifølge statistikken er relasjon- og samarbeidsvansker den tredje hyppigste henvisningsgrunnen til barnevernet (NOU 2009: 8, 2009, s. 111). Barns tilknytningsmønster og relasjonsutvikling

er viktig, derfor er det viktig at fosterforeldre får den kunnskapen de trenger. Blant flere tilstander som et barn kan tilegne seg etter omsorgssvikt er en tilstand som heter reaktiv tilknytningsforstyrrelse. Denne forstyrrelsen oppstår i løpet av de fem første leveårene til barnet, og er nærmest utelukkende et resultat av at barnet i den perioden har vært utsatt for mishandling og omsorgssvikt (World Health Organization, 1994). Pettersen (2013) beskriver at det er et stort behov for at fosterforeldre skal få mer informasjon og kunnskap om denne forstyrrelsen. Det er generelt stort behov for at fosterforeldre generelt får mer kunnskap om de barna som flytter inn og om hvilke områder fosterforeldrene kan vente seg utfordringer i.

3.2.1 Relasjonsorienterte tiltak

Ifølge statistikken er relasjon- og samarbeidsvansker den tredje hyppigste henvisningsgrunnen til barnevernet (NOU 2009: 8, 2009, s. 111). Barns tilknytningsmønster og relasjonsutvikling er viktig, derfor må fosterforeldre får den kunnskapen de trenger. Som et ledd i å behandle relasjonsvansker tilbyr barnevernet flere relasjonsorienterte tiltak. Her kan en trekke frem blant annet Circle of Security (COS), Marte-Meo, Parent Management Training – Oregon (PMTO), Multisystemisk terapi (MST), tidlig innsats for barn i risiko (TIBIR) og De utrolige årene – Webster stratton (DUÅ) for å nevne noen.

3.2.2 Temperament

Barnets personlighet har likhetstrekk med temperamentstilen. Den har betydning for hvordan barnet vil mestre en traumeopplevelse, som for eksempel en oppvekst preget av voldelig atferd fra en eller begge omsorgspersonene. Kvello (2012) utdyper de ulike temperamentstilene og forteller at barn med en lett temperamentsstil, har en mer egnet forutsetning for å lettere kunne håndtere en traumeopplevelse. De vil kunne mestre opplevelser på selvstendig vis ved å finne beskyttelse i seg selv. Det kan òg være andre faktorer i oppveksten som å søke hjelp og støtte fra miljøet rundt seg. Har barnet en vanskelig temperamentstil vil det kunne påkalle seg oppmerksomhet ved en spesiell atferd. Dermed vil de bli hørt og sett og i neste omgang få hjelp til å takle traumesituasjonen (Kvello, 2012). Dyregrov (2013) hevder at det finnes fosterforeldre som er motiverte til å ta til seg fosterbarn med store og alvorlige traumer, men disse må få ordentlig opplæring om hva det innebærer. Får ikke fosterforeldre denne kunnskapen kan de istedenfor å føle motivasjon og stolthet, føle seg hjelpeløse og ikke i stand til å hjelpe.

3.3 Samarbeid

Barneverntjenesten plikter å samarbeide med fosterhjemmet, blant annet for å sikre at det skal være en god stabilitet i fosterhjemmet og for å redusere eventuelle konflikter mellom fosterhjemmet og barneverntjenesten (barnevernloven, 1992, § 3-2; Bunkholdt, 2017, s. 47; NOU 2018:18). Å ha evne til samarbeid er også et av kriteriene til nye fosterforeldre som nevnes i retningslinjene for fosterhjem (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2004) og rutinehåndboken for kommunens arbeid med fosterhjem (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2006). Det forventes at fosterforeldrene skal jobbe for å finne en løsning på emosjonelle og atferdsmessige utfordringer som fosterbarnet viser, å samarbeide med deres foreldre, samt bistå slik at kontakten mellom barnet og foreldrene ikke blir dårligere (Andersson, 2001).

Barneverntjenesten skal være til stede og tilgjengelig for fosterforeldrene for veiledning og motivering. Dersom fosterforeldrene opplever at de ikke har en barneverntjeneste som kommuniserer og samarbeider med dem, eller har følelsen av gjensidig involvering, kan dette føre til at fosterforeldrene ikke får styrket sin motivasjon for å fortsette oppdraget sitt. Det kan igjen kan føre til at de sier opp avtalen og at det blir brudd i plasseringen (Backe-Hansen, 2009; Backe-Hansen et al., 2013, s. 33; Geiger, et al., 2013; Havik, 2007, s. 149; Kapstad, 2014; Whiting & Huber, 2007).

Begrepet «matching» handler om å finne et fosterhjem som etter forholdene passer til et bestemt barn. Det betyr at fosterforeldrenes og barnets personlige egenskaper, og deres behov veies sammen. Å matche et fosterhjem med et bestemt barn er en forutsetning for å sikre at plasseringen ikke blir brutt, at plasseringen blir stabil, at barnet finner sin plass i hjemmet og at det er en god omsorgsbasis hvor barnet sikres en god utvikling (Bunkholdt, 2017, s. 99).

Kapittel 4 Annen forskning

For å undersøke litteratur og forskning om fosterforeldre og motivasjon hos fosterforeldre oppsøkte jeg biblioteket på OsloMet og gjennomførte flere elektroniske søk på blant annet BIBSYS, Odin.no, Idunn.no, SSB.no, NOVA.no og Helse.uni.no. Jeg forsøkte å finne relevant litteratur i fagbøker, forskningsoppgaver, publikasjoner og andre rapporter. Jeg har også undersøkt og gått gjennom litteraturlisten i enkelte bøker og rapporter.

4.1 Ulike motiver for å bli et fosterhjem

Det finnes flere studier av hvilke motivasjoner fosterforeldre har for å bli fosterhjem. I sin studie om fosterforeldres motivasjoner for å bli et fosterhjem fant Gunvor Anderson (2001) at fosterforeldre kjente på en forpliktelse til å ta seg av barn som ikke får den omsorgen de trenger og behøver. Hun beskriver fire hovedmotiver til å bli fosterforeldre. Disse fire motivene fant jeg igjen i andre studier, i tillegg til to andre motiver. Nedenfor har jeg laget en oversikt over de fem hyppigste hovedtypene av motivasjonsfaktorene:

1. Fosterforeldrene hadde et ønske om å utvide familien til å inkludere barn, men kunne ikke få egne barn (Andersson, 2001; Baum, Crase & Crase, 2001; Dando & Minty, 1987)
2. Fosterforeldrene hadde allerede kjennskap til et bestemt barn og ville ta ansvar for dette. Fosterforeldrene kjente til barnet gjennom slekt eller nettverk (Andersson, 2001)
3. Fosterforeldrene opplevde et tomrom i familien, enten etter at egne barn hadde flyttet ut, at ikke kunne få egne barn eller at de hadde mistet et barn (Andersson, 2001; Gillis-Arnold, Crase, Stockdale & Shelley, 1998; Tyebjee, 2003)
4. Fosterforeldrene hadde et ønske om å være betydningsfulle, gjøre en forskjell i et barns liv eller være til nytte for samfunnet (Baum, et al., 2001; Cox, Buehler & Orme, 2002; MacGregor, Rodger, Cummings & Leschied, 2006)

Triseliotis, Borland & Hill (2000) gjorde en undersøkelse som omfattet fosterhjemsoppdraget i sin helhet. De undersøkte rekrutterings- og opplæringsprosessen til fosterhjemmene, hvem fosterforeldrene var og hva som var deres motivasjoner for å bli et fosterhjem og gjennomføre det. Forskningen deres peker på at det er en form for indre motivasjon som gjelder når man beslutter å bli et fosterhjem. Triseliotis et al. (2000) fant frem til fire faktorer hos fosterforeldrene som var av sentral betydning for undersøkelsen. De fant (1) at

fosterforeldrene var mennesker som var glade i barn, (2) at de ville hjelpe barn som har det vanskelig, (3) at de er mennesker som har noe å tilby andre, og (4) at det var fosterforeldre som allerede hadde en familiesituasjon med barn, men som ønsket å inkludere fosterbarn. De mente at samtlige av disse faktorene er noe som kommer innenfra og som driver fosterforeldrene fremover. Det handler om å være tilstede i en annens liv og gjøre en forskjell. Triseliotis et al. (2000) beskrev også tre andre faktorer som skilte seg mer ut enn andre, dette handlet om behovet for å se et barns utvikling, å få en følelse av å lykkes med noe, og å få en tilfredsstillende av at man gjør en god jobb, en form for anerkjennelse for det man gjør.

4.2 Samarbeid og veiledning

Forskning viser at et godt samarbeid mellom fosterhjemmet og barneverntjenesten kan være avgjørende for hvordan fosterhjemsoppdraget og fosterhjems plasseringen går. Det betyr at lite eller dårlig samarbeid mellom fosterhjemmet eller barneverntjenesten øker risikoen for at fosterhjemsavtalen blir brutt, og barnet må flytte videre til et nytt beredskapshjem, fosterhjem eller institusjon (Backe-Hansen 2009; Khoo & Skoog, 2014; Mac Gregor et al., 2006; Ødegård et al., 2015). På grunnlag av rapporten fra et fireårig forskningsprogram om fosterhjem skriver Backe-Hansen et al. (2013, s. 154) at opptil 60 prosent av fosterforeldrene opplevde at de fikk den støtten de trengte fra barneverntjenesten, 20 prosent var middels tilfredse mens 20 prosent opplevde at de ikke fikk støtte. Det betyr at det i de fleste tilfeller er godt samarbeid mellom fosterforeldre og barneverntjenesten, noe som er viktig når man ser det i sammenheng med betydningen for hvordan det går med barns utvikling i fosterhjem (Sundt, 2017). Dette er noe annerledes enn det Whiting og Huber (2007) og Khoo og Skoog (2014) forteller fra sine studier, der de fant at fosterforeldre opplevde veldig lite støtte og samarbeid sammenlignet med deres forventninger.

En av de største motivasjonsfaktorene hos fosterforeldre var den emosjonelle støtten fosterforeldrene fikk fra barneverntjenesten sammen med tillit, anerkjennelse og god kommunikasjon (Gulliksen, 2005; Mac Gregor, et al., 2006). Fosterforeldre forteller blant annet at det er viktig at de føler seg anerkjent, respektert og verdsatt i sitt oppdrag, og føler at de gjør en viktig innsats for samfunnet (Buehler, Rhodes, Orme & Cuddeback, 2006; Backe-Hansen, 2009; Ødegård et al., 2015; Aamodt, 2014).

God kommunikasjon, god informasjonsflyt og gjensidig involvering er andre faktorer som fremmer godt samarbeid mellom barneverntjenesten og fosterforeldre. Fosterforeldre må få den kunnskapen de trenger om fosterbarnet i forkant av plasseringen, nettopp for at de skal kunne sette seg inn omfanget av oppdraget. Hvis ikke bidrar dette til at risikoen øker for at fosterhjemsoppdragene oppfører (Geiger et al., 2013; Kapstad, 2014; Whiting & Huber, 2007).

Forskning understreker at fosterforeldre kan trenge veiledning og bearbeiding av egne følelser, rolleavklaring, relasjonsarbeid med barna og informasjon om hvordan man kan få til et godt eller bedre samarbeid med barneverntjenesten (Angel, 2007; Höjer, 2007; Backe-Hansen et al., 2013). Å ta på seg oppdraget som fosterforelder kan by på utfordringer og det kan sette i gang fysiske og psykiske prosesser i kroppen man kan behøve å få hjelp til.

4.3 Betydningen av fosterbarnets alder

Jeg ønsket også å undersøke om betydningen av fosterbarnets alder var relevant for å få en fosterhjems plassering som varer. Jeg har derfor sett etter hva forskning tilsier om utilsiktede flyttinger.

4.3.1 Utilsiktede flyttinger grunnet alder på fosterbarnet

Utilsiktede flyttinger er brudd på en fosterhjems plassering. Det er flere årsaker til at dette skjer, for eksempel at barnet flytter hjem igjen, at fosterhjemmet har sagt opp avtalen eller at barneverntjenesten har sagt opp avtalen. Egelund og Hestbæk (2003) peker i sin studie på at en av årsakene kan være at barnet ikke lenger vil være i fosterhjemmet, eller at plasseringen er gjort på feil grunnlag. Desto viktigere er barnevernets arbeid når de skal vurdere nytt fosterhjem til et barn og finne en god match mellom fosterhjemmet og fosterbarnet (Christiansen, Havik & Anderssen, 2010).

En annen årsak til utilsiktede flyttinger kan knyttes opp mot barnets alder. Ifølge flere studier øker risikoen for utilsiktet flytting jo eldre barnet er når det flytter i fosterhjem (Bernedo et al., 2015; Backe-Hansen, 2009; Backe-Hansen et al., 2010; Egelund, 2006; Olsson et al., 2012). Dette kan ha sammenheng med at risikoen for relasjons- og atferdsvansker øker med barnets alder. I fosterhjems plasseringer av unge i tenårene blir opptil 40 til 50 prosent av plasseringene brutt (Egelund & Hestbæk, 2003).

Backe-Hansen et al. (2013, s. 121) peker på at fosterforeldre oftere velger yngre barn fordi de antar at det er mindre sannsynlighet for atferdsvansker hos fosterbarnet, strevsomme relasjoner og utilsiktede flyttinger, bare en av ti fosterforeldre kunne tenke seg å være fosterhjem til barn over 12 år. Backe-Hansen et al. (2013) mener dette ofte er mer sammensatt og komplisert, blant annet at fosterforeldre i mindre grad klarer å håndtere barnets atferdsproblemer når barnet er i tenårene enn da barnet var yngre.

4.3.2 Betydningen av fosterbarns alder og fosterforeldrenes egne barns alder

Dersom fosterhjemmet har egne barn før en fosterhjemsplassing, viser flere studier at det er en fordel dersom egne barn er minst to til tre år eldre enn fosterbarnet. Dette vil bidra til at plasseringen blir mer stabil, økt grad av trivsel, vennskap mellom barna og en opplevelse av mestring for fosterhjemsoppdraget (Birch, 2016; Farmer, Moyes & Lipscombe, 2004; Sutton & Stack, 2013).

4.4 PRIDE-kurset

Formålet med PRIDE-kurset er at fosterforeldrene skal få et realistisk bilde med forventninger og kunnskap til oppdraget sitt, samt at kursholderne skal få et godt bilde av fosterforeldrene og vurdere om de innehar den kunnskapen og de ferdighetene som behøves til oppdraget (Havik, 2007).

PRIDE-kurset skal være mangfoldig og inneholder mye teori for å bedre ruste fosterforeldrene til hva som kan komme. Som Havik (2007) forteller er det viktig at fosterforeldre føler seg godt forberedte til sin nye rolle før barnet flytter inn. Havik opplyser at 71 prosent av fosterforeldrene føler at de er godt forberedte før de inntar rollen sin. Når opptil 71 prosent kan si at de er forberedte på sitt oppdrag, betyr det at de har relativt god kunnskap om hva det betyr å være et fosterhjem og hvilke situasjoner de kan komme opp i. Mellom møtene får deltakerne hjemmeoppgaver som skal hjelpe dem i forberedelsene. Dette for at fosterforeldrene skal bli bedre kjent med seg selv, som forelder og som familie, men det er også for at kursholderne skal bli bedre kjente med familiene. Ser man på evalueringene av PRIDE-kurset vil jeg trekke frem positive funn hvor fosterforeldre har oppgitt at de opplevde kurset som tilfredsstillende, meningsfylt og nyttig i deres forberedelser til å bli et fosterhjem (Havik, 2007, s. 67; Stefansen & Hansen, 2014, s. 11).

Kapittel 5 Metode

Jeg vil i denne delen av oppgaven gjøre rede for mine metodevalg og hvorfor jeg mener de valgene jeg har gjort passer for prosjektet. Med metode forstår jeg den strategi eller teknikk jeg har benyttet meg av for å kunne studere problemstillingen og forskningsspørsmålene for å komme frem til ny kunnskap (Jacobsen, 2005, s. 19; Everett & Furseth, 2014; Kvale & Brinkmann 20012; Grønmo, 2004). Det var viktig å innhente nok informasjon og at antall respondenter og variabler skal være i samspill med hva slags informasjon jeg etterspurte, jamfør problemstillingen (Jacobsen, 2005, s. 35).

5.1 Min forforståelse og subjektivitet

Når vi leser tekster, møter på fenomener eller andre mennesker, gjør vi dette med et sett av forutinntatthet av holdninger og meninger – en forforståelse eller forkunnskap, som hverken er negative eller positive. Denne overføres til fenomenet og vi tror at fenomenet der ute er slik vi ser det (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 172).

Jeg bærer alltid med meg en forforståelse og vil se verden gjennom denne, noe som igjen påvirker hvilken mening jeg finner med fenomenet (Egestad, 2006, s. 3; Gadamer, 1999; Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 83; Krogh, 1996; Malterud, 2017, s. 44-45). Derfor er det viktig at jeg er bevisst på min forforståelse og at jeg kan bruke dette for å være åpen for en ny forståelse av det jeg ser, og endre måten jeg forstår tingene på. I denne situasjonen mens jeg skriver denne oppgaven, så har jeg allerede en forforståelse om emnet. Jeg er klar over at dette kan endre seg innen jeg er ferdig arbeidet med denne oppgaven. Dette hører med i en syklus, hele tiden skaper vi nye erfaringer, erverver nye fordommer og bidrar til en ny utvikling av oss selv og hvordan vi oppfatter verden på (Gadamer, 1999; Krogh, 1996; Malterud, 2017, s. 44-45).

Jeg har gjennom arbeidet med oppgaven reflektert og kjent på min egen subjektivitet, og hvordan den har hatt innvirkning på oppgaven. Min subjektivitet har derfor vært relevant for min forskning. Erfaringsbakgrunnen min er både en styrke og en svakhet. Det kan være en svakhet fordi det er vanskelig å sette egne erfaringer til side og ikke bli styrt av dem. Det kan være en styrke ved at jeg kan identifisere meg med situasjonen under intervjuene med informantene. Denne erfaring kan ha medført at jeg stilte oppfølgingsspørsmål eller tok tak i temaer som ellers ikke ville bli stilt om jeg ikke hadde denne erfaringen. Jeg har selv opplevd

hvordan det er å bo i et fosterhjem. Min erfaring skiller seg fra informantene siden jeg var plassert i et slektsfosterhjem for en liten periode. Jeg har både erfaring med å ha et besøkshjem, bo i et slektsfosterhjem og bo i ordinært hjem. Jeg er derfor kjent med temaet på et personlig plan, og har egne erfaringer og tanker om dette. Jeg har også arbeidet et par år i Norsk Fosterhjemsforening, en forening for fosterforeldre. Med mine erfaringer er det umulig for meg å ikke være preget av det jeg har med meg av kunnskaper og erfaringer på dette feltet. Jeg skal være bevisst på hva jeg tar med meg inn i mitt arbeid og ikke la meg lede av de antakelsene og fordommene jeg har (Dalen, 2004; Grønmo, 2004; Kvale & Brinkmann, 2015).

5.2 Metodisk tilnærming

For å kunne velge metode til min oppgave måtte jeg vite mer om hva som kunne passe til det jeg ønsker utforske og at den kan brukes til å måle det som jeg ønsker å se nærmere på, den skal være en hjelp for meg med å samle inn data (Halvorsen, 2006; Kvale & Brinkmann, 2012, s. 250). Min problemstilling handler om hva som motiverer noen til å bli et fosterhjem, det handler om å undersøke hvordan noen opplever et fenomen. Deretter ønsker jeg å gå nærmere inn på deres valg av aldersgruppe. Jeg valgte en fenomenologisk tilnærming for studien, jeg mente det var egnet fordi en gjennom fenomenologisk tilnærming kan få tak i fosterforeldrenes tanker og opplevelser, og å få innsyn i deres tolkning av den sosiale virkeligheten Denne tilnærmingen er svært vanlig innen kvalitativ forskning (Jacobsen, 2005, s. 31; Thagaard, 2013, s. 40).

Jeg ønsket i min studie at informantene skulle fortelle meg om sine egne opplevelser og erfaringer, og det var min oppgave som forsker å tolke og finne essensen i de temaene de informerte om (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 47). Det var viktig å være åpen for deres opplevelser, og jeg ønsket å ikke ha fokus på mine forhåndskunnskaper og min forforståelse (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 70). Jeg gikk som nevnt inn i prosjektet med en forforståelse om hva et fosterhjem er og hvordan det fungerer, og dette har vært med på å forme hvordan jeg har analysert de innsamlede dataene. Forforståelse, eller fordom, er i følge Gadamer nødvendig for forståelse i seg selv (Eriksen, 1993; Dalen, 2011). Det handler om at vi har en tanke, en fordom eller en mening om alt vi ser eller leser, og dette er med på å påvirke hvordan vi oppfatter og forstår det vi ser eller leser om.

5.3 Rekruttering og utvalg

Før jeg kunne gå i gang med å finne informanter for intervju, sendte jeg inn meldeskjema til personvernombudet, Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD). Da prosjektet ble godkjent (se vedlegg 1) begynte jeg rekrutteringen av informanter. Jeg oppsøkte Fosterhjemstjenesten i Oslo, som jeg har samarbeid med i denne oppgaven, og vi kom frem til tre kriterier for valg av informanter. Kriteriene vi la inn i databasen:

- Fosterforeldre som har gjennomført PRIDE-kurs i regi av Oslo kommune
- Fosterforeldre som har hatt fosterbarn plassert hos seg i minimum et år
- Fosterforeldre som har et fosterbarn over åtte år ved plassering

Jeg tenkte det ville være relevant med et utvalg på fem til ti fosterhjem hvor jeg kunne få opptil 20 informanter totalt hvis begge fosterforeldrene stilte til intervju.

Det ble foretatt et strategisk uttrekk på ti fosterhjem etter at Fosterhjemstjenesten la inn kriteriene i sin database. Utvalget vil kunne gi kunnskap om forskningsspørsmålene og kan spille en avgjørende rolle for hvordan jeg kan analysere datamaterialet, og de tolkningene og funnene som gjøres videre (Malterud, 2017, s. 58-59). Dette er til forskjell fra et statistisk utvalg som har som mål å være representativt for populasjonen (Johannessen et al., 2016, s. 117).

Jeg sendte ut en forespørsel på e-post om deltakelse til studien min til de ti fosterhjemmene i oktober 2017 (se vedlegg 3). Av disse var det fem fosterhjem som responderte og sa seg villige til å delta. Etter en venteperiode på to uker fulgte jeg opp med å ringe dem som ikke hadde svart på e-post. Av de resterende fem familiene ville en familie avvente litt, mens fire ikke svarte. Etter en litt lengre venteperiode sendte jeg på ny ut forespørselen, men ingen svarte. Dermed endte jeg opp med foreldrene i fem familier.

Jeg ringte fortløpende til de fem familiene som ville delta i studien for å avklare spørsmål og fastsette tid og sted for intervju. I fire av fem familier deltok begge foreldre i intervjuet, mens en forelder ble intervjuet alene. Dermed fikk jeg ni respondenter totalt. Jeg formulerte spørsmålene slik at fosterforeldrene fikk mulighet til å svare enkeltvis og som et par. Slik har jeg fått innsikt i ni informanters bakgrunn, samt informasjon om deres valg om å bli et fosterhjem.

5.4 Presentasjon av informantene

I prosjektet deltok derved totalt ni personer, fem kvinner og fire menn. Deres alder spenner fra 31 år til 53 år. Noen av fosterhjemmene har hatt oppdrag i fire år, mens andre var i sitt første år. Samtlige fortalte at dette var deres første fosterhjems plassering, og de er fortsatt fosterhjem. Alle fosterforeldrene var i parforhold. Fire foreldrepar var gift og en familie var samboere. Det var kun en familie som hadde egne barn. I tre av familiene var begge fosterforeldre i arbeid, mens i to av familiene var en i arbeid og en var frikjøpt av barnevernet for å være hjemme med fosterbarnet.

5.5 Intervjuprosessen

5.5.1 Valg av semistrukturert intervju og utarbeidelse av intervjuguiden

Kvalitative forskningsintervjuer kan gjennomføres på flere måter, blant annet gjennom strukturerte og halvstrukturerte intervjuer. Jeg har benyttet meg av et semistrukturert form for å innhente informasjon. Et semistrukturert intervju kjennetegnes ved at det er lagt inn konkrete spørsmål og temaer i intervjuguiden, men intervjueren trenger ikke å følge disse slavisk da det er mulighet for å endre rekkefølgen på spørsmålene, man kan dermed hoppe frem og tilbake (Dalen, 2004; Johannessen et al., 2010, s. 137; Kvale & Brinkmann 2012, s. 143).

I forkant av intervjuene hadde jeg laget en intervjuguide sammen med min veileder for å få den informasjonen jeg ønsket og mente var nødvendig for å besvare problemstillingen. Dette er vanlig før gjennomføringen av et intervju, en intervjuguide skal inneholde temaer eller en liste med spørsmål som skal stilles informantene under intervjuet, og det er med for å gi en god struktur på intervjuet (Dalen, 2004; Halvorsen, 2006; Kvale & Brinkmann 2012, s. 143).

Intervjuguiden var delt opp i ulike faser hvor spørsmålene som ble stilt ikke nødvendigvis måtte følge en bestemt rekkefølge. Dette førte til at jeg kunne løsrive meg fra guiden og stille mer åpne og legge til spørsmål underveis. Det er viktig å ta beslutninger underveis i intervjuet, slik at spørsmål som skal stilles ut ifra informasjonen kommer frem (Fossåskaret, 1997, s. 32). Intervjuguiden var et godt hjelpemiddel og bidro til avrunding på intervjuet da jeg avsluttet med en kort oppsummering av hva vi hadde snakket om. Dette gav også mulighet

for å stille noen oppklarende spørsmål omkring temaer som var diffuse eller som jeg hadde glemt å stille underveis.

5.5.2 Gjennomføring av semistrukturert intervju

Da jeg skulle avtale tid og sted for intervjuene sammen med informantene fikk alle mulighet til å komme til universitetet hvor jeg kunne booke et møterom. Det var kun en familie som gjorde dette. Tre familier ønsket meg velkommen hjem til seg, og en familie inviterte meg til sin arbeidsplass. Vi fikk sitte uforstyrret i intervjuene på informantens arbeidsplass og på universitetet, mens vi fikk noen forstyrrelser under intervjuene foretatt på hjemmebane av kjæledyr og fosterbarn. Som Dalen (2011, s. 34) anbefaler kom vi raskt i gang med intervjuene slik at det ikke skulle komme noe interessant informasjon i den uformelle samtalen i begynnelsen. Jeg forsøkte å være en god lytter, ikke avbryte mens informantene pratet, og jeg tenkte over hva jeg sa verbalt, men også non-verbalt gjennom kroppsspråket (Dalen, 2011, s. 33).

5.6 Metodekritikk

5.6.1 Metodekritikk

Jeg ønsket som nevnt å intervju ti familier med mulighet for å ha opptil 20 informanter totalt dersom begge fosterforeldre i familien deltok. En metodisk svakhet ved oppgaven er at jeg kun fikk tak i fem familier med totalt ni informanter. Jeg tror materialet hadde blitt mer utfyllende med flere informanter og at jeg ville fått et mer nyansert spekter for å diskutere problemstillingen. Jeg valgte kun å intervju nåværende fosterforeldre i Oslo kommune. Hvis jeg i tillegg hadde valgt å intervju barneverntjenester og fosterforeldre i andre kommuner kunne dette styrket min undersøkelse ytterligere. Da kunne jeg kanskje fått til en mer helhetlig vurdering.

Jeg fikk kontaktinformasjon til ti familier ved planleggingsfasen. Jeg kunne sendt flere eposter og ringt flere ganger for å få tak i de resterende familiene, eller jeg kunne kontaktet fosterhjemstjenesten for å finne fem nye familier som kanskje kunne deltatt. Dette gjorde jeg ikke og jeg ser i etterkant at det kunne bidratt til en fyldigere analyse av oppgaven.

Validitet handler om hvorvidt de tolkningene jeg har foretatt meg er gyldige sammenlignet med informantenes virkelighet, og om jeg har målt det jeg tror jeg skal ha målt (Thagaard,

2013, s. 205; Kvale & Brinkmann, 2015, s. 276). I min masteroppgave kan validiteten være påvirket da jeg ikke har gitt informantene mulighet til å kontrollere de tolkningene jeg har gjort etter intervjuene. Det kan være en mulighet for at jeg har misforstått og tolket annerledes det de har svart på.

Dalen (2011, s. 30) sier at det alltid skal gjennomføres et prøveintervju i kvalitative studier for å teste ut hvordan det er å være i en intervjusituasjon og finne eventuelle endringer for at de reelle intervjuene skal gå bedre. Det gjorde ikke jeg i min studie. Jeg hadde ingen i min omkrets som kunne stille til et prøveintervju og som kunne gi meg gode tilbakemeldinger på valg av spørsmål og tilnærming.

5.6.2 Reliabilitet og validitet

Innenfor fenomenologiske studier kan det være til studiens fordel om intervjuerens sensitivitet varierer. På denne måten kan jeg få frem nyansene og breddene av det temaet jeg forsker på og er på utkikk etter å belyse unike tilfeller innenfor fenomenologien (Postholm, 2010, s. 169). Som forsker er det viktig at jeg har en refleksiv og kritisk bevissthet til egen rolle i forskningen (Postholm, 2010, s. 171). Ved å være transparent over egen utførelse, være åpen og redegjøre for arbeidsprosessen, kan jeg som forsker bidra til å øke studiens troverdighet og gyldighet (Merrik, 1999, s. 28; Thagaard, 2013, s. 22-24).

5.6.3 Etikk

Under forskningen så har jeg et ansvar over å vise hensyn til etiske aspekter (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 80), kanskje spesielt under analyseringen hvor informantene ikke har noen innflytelse på hva jeg skriver (Thagaard, 2013, s. 121). I Norge er det tre krav som skal oppfylles ved forskning; samtykke, krav på privatliv og rett på å bli korrekt gjengitt (Jacobsen, 2005, s. 45). Jeg startet tidlig å informere informantene mine om studien ved å sende dem et informasjonsskriv (se vedlegg 3) om formålet og deltakelse i studien. Der beskrev jeg hva studien gikk ut på og hva jeg ønsket fra dem. Jeg har også hentet inn samtykke (se vedlegg 4) fra alle informantene og gitt dem informasjon om at samtykket kan trekkes når som helst mens prosjektet pågår (Jacobsen, 2010, s. 31; Kvale & Brinkmann, 2012, s. 88-89). Det foreligger også krav om anonymitet, slik at all sensitiv informasjon som jeg innhenter, som alder og bosted, og som kan føre til at informantene kjennes igjen skal sikres (Thagaard, 2013, s. 226). Jeg har derfor som nevnt under transkribering ikke skrevet

ned noen navn, steder eller andre faktorer som kan føre til at familien gjenkjennes hvis materialet mitt skulle komme på avveie. Jeg har også benyttet meg av en krypteringsnøkkel som ikke er på samme sted som materialet.

5.6.4 Generalisering eller overførbarhet

Kvalitative studier kritiseres ofte da de ikke lar seg generalisere. Min oppgave skal ikke brukes for å generalisere, men heller gjengi beskrivelser av informantenes opplevelser og erfaringer. De skal selv få uttale seg om hvorfor de har tatt på seg oppdraget som omsorgsgiver for et barn.

Resultatene i denne studien kan ikke generaliseres, men siden det er et mål om å få flere fosterhjem til barn og unge over åtte års alder, har jeg derfor ønsket at mine funn kan bidra til ytterligere forskning om hva som motiverer til å bli fosterforeldre for barn over åtte år.

Det er også mulig at resultatene fra denne studien har en annen overføringsverdi enn det jeg tenkte da informantene i denne studien har gitt svar på flere spørsmål og gjort flere gode refleksjoner over sin situasjon. Flere av refleksjonene og utsagnene kan gjenspeiles i forskning og teori, noe som betyr at det informantene har fortalt meg kan gjelde for flere.

5.7 Analyse

Analyse av data handler om å gi materialet mening (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 230). Når jeg skal analysere innebærer det at jeg deler opp rådataen i flere biter og tolker dette (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 201). Jeg så etter mønstre, fant frem temaer som gikk igjen og utviklet deretter egne forklaringer på hva jeg fant (Grønmo, 2004; Halvorsen, 2006). Jeg var ikke ute etter å finne en sannhet i materialet, for ens egen opplevelse kan oppfattes ulikt fra andres (Fossåskaret, 1997, s. 37).

I kvalitativ forskning finnes det flere analytiske verktøy og teknikker som jeg kan bruke for å tolke hendelser og uttrykk, og dermed finne en mening hos informantene som kan bidra til å komme frem til en konklusjon på problemstillingen (Dalen, 2004; Fossåskaret, 1997, s. 37; Halvorsen, 2006; Malterud, 2017, s. 94-96). Råmaterialet er ofte omfattende og ustrukturert, spesielt med intervju som metode. Analyse og fortolkning av materialet er derfor med på å gi en struktur og overblikk over intervjumaterialet (Kvale & Brinkmann 2012, s. 208).

5.7.1 Transkribering

Samtlige informanter ble forespurt i forkant av intervjuet om jeg kunne ta opp intervjuet ved bruk av diktafon. Jeg ønsket bruke diktafon for at jeg senere skulle få muligheten til å gjøre om intervjuet til tekst fra tale, transkribere ord for ord (Malterud, 2017, s. 78), å gjøre om en form til en annen, fra tale til tekst (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 204-205). Å transkribere lydopptakene til tekst var et tidkrevende arbeid. Jeg transkriberte ordrett hva fosterforeldrene sa og det var utfordrende til tider da noen hadde dialekter, snakket lavt eller for fort. Det var også utfordrende hvis begge fosterforeldrene snakket samtidig eller fullførte hverandres setninger. Det var derfor behov for å lytte på opptakene opptil flere ganger før jeg kunne få en forståelse av hva som ble sagt. I noen tilfeller klarte jeg ikke helt å fange opp budskapet.

Transkriberingene av intervjuene bidro til at jeg underveis reflekterte over min egen rolle og måten jeg stilte spørsmålene på. Dette bekrefter Kvale og Brinkmann (2015, s. 206-207), de forteller at forskeren selv bør transkribere sitt intervjumateriale og slik at de kan gjøre seg egne tanker om sosiale og emosjonelle aspekter ved situasjonen. Intervjuene tok mellom halvannen til to timer, etter hvor mye informantene ville fortelle, og etter hvordan jeg lærte å stille oppfølgingsspørsmål underveis. Å transkribere intervjuet gjør også materialet mer strukturert og bedre egnet for analysering (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 206-207).

Under transkriberingen har jeg overholdt informantenes anonymitet og har derfor ikke skrevet ned noen navn eller steder. I de skriftlige arbeidene finner man kun koder som jeg har brukt hele veien. Dette har jeg gjort for å ikke gjøre det mulig å identifisere informantene (Thagaard, 2013, s. 28).

5.7.2 Fenomenologisk analyse

I følge Giorgi (1997, s. 239) ønsker man i en fenomenologisk analyse å redusere, beskrive og finne essensen i materialet. Her skal dataene reduseres til mer presise funn og det kan gjøres ved at man tar et skritt tilbake for å se, beskrive og utforske. Man ønsker i en fenomenologisk analyse å se verden, ikke ta det for gitt at ting er der de er, men heller finne ut av hva som motiverer et bevisst menneske til å si at noe er der. Man beskriver en erfaring og blir bevisst dens eksistens (Giorgi, 1997, s. 239), samt at man ønsker å forstå de underliggende strukturene (Johannessen et al., 2010, s. 173).

Postholm (2010, s. 99) forteller at man skal finne meningen i materialet uten at forskerens perspektiver dekker over dette. Jeg må være klar over min egen forforståelse og teoretiske ståsted for at dette ikke skal påvirke informantenes unike verden og det de forteller meg (Groenewald, 2004, s. 50; Postholm, 2010, s. 98). Hvordan informantene opplever sin verden, vil være ulik og variere fra person til person. I en fenomenologisk analyse vil det settes fokus på hva informantene sier og ikke konteksten det blir sagt i (Wertz et al., 2011, s. 318). Svenaeus (2005, s. 45) forteller at jeg kan få frem personens eget perspektiv ved å legge bort mine egne behov og interesser for å bli mest mulig objektiv. Det kan jeg lettere gjøre ved en fenomenologisk reduksjon, at jeg ser bort i fra egne erfaringer og fokuserer på å få frem hvordan fenomenet blir erfart hos individet. Vi utforsker hva vi tar for gitt og hvorfor (Giorgi, 1997, s. 240). Når dette skjer kan jeg kun indikere hva informanten har erfart, og ikke nødvendigvis gi en objektiv beskrivelse av hva som egentlig skjedde (Giorgi, 1997, s. 244). Ved en slik fenomenologisk reduksjon kan jeg finne frem til ulike grunnstrukturer, en form for essens i materialet som gjør det lettere for meg i analyseringen for å finne frem til en dypere forståelse av et fenomen for deretter å gruppere disse i kategorier (Giorgi, 1997, 235; Groenewald, 2004, s. 50; Postholm, 2010, s. 98).

5.7.3 Kategorisering og koding av materialet

For å kategorisere materialet mitt kreves det at jeg er godt kjent med og fortrolig med materialet mitt (Thagaard, 2013, s. 158). Jeg har hørt på lydopptakene og lest gjennom transkripsjonene flere ganger for å best få frem den unike forståelsen hver og en av informantene har hatt for å bli fosterforeldre.

Jeg kodet materialet mitt i ulike kategorier for at jeg skulle få en bred oversikt over hva jeg har samlet inn (Thagaard, 2013, s. 160). Det som er positivt med denne metoden er at jeg var nødt til å gå nøye igjennom materialet, noe som gir en god oversikt og var et viktig tiltak i kategoriseringen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 226-227; Nilssen, 2012, s. 78). Jeg lagde egne dokumenter til hver av kategoriene slik at jeg kunne fokusere og lettere få oversikt over materialet i den enkelte kategori. I selve transkriberingene over de fullstendige intervjuene brukte jeg fargekoder underveis for å få oversikt over kategoriene i selve intervjuet. Kategoriene baserte seg på hva informantene fortalte etter intervjuguiden. Jeg har hele tiden under intervjuene og under analyseringen vært bevisst på min egen forforståelse og hatt fokus

på å minimere min egen påvirkning av materialet. Jeg har hatt som utgangspunkt i analysen å få frem informantenes egne beskrivelser, tolkninger og refleksjoner av sin opplevelse.

Etter den første kategoriseringen foretok jeg neste steg i analysen som var å tolke budskapene, knytte dem til teori og å re-kontekstualisere, slik Thagaard (2013, s. 167) beskriver. Jeg så over det materialet jeg hadde samlet inn og reflekterte over hvordan tekstene kunne forstås, for å finne ut hvordan jeg på best mulig måte kunne uttrykke meningsinnholdet, det Corbin og Strauss (2008) og Nilssen (2012) mener er hoved kjernen i en kvalitativ analyse.

Gjennom analysen kom jeg fram til følgende kategorier og underkategorier:

Kategori 1. Fosterforeldrenes motiver for å bli et fosterhjem

- Vi ønsket å utvide familien med barn
 - Vi ønsket flere barn i vår familie, våre egne barn var blitt såpass store
 - Vi ønsket barn i familien som trengte et nytt hjem, ikke få egne barn
 - Vi kunne ikke få egne barn
 - Alder var en utfordring
 - Vi er et likekjønnet par, kan ikke få barn sammen og uten ønske om å få egne barn
- Adopsjon var et tungvint og økonomisk alternativ
 - Adopsjon tok for lang tid og koster mye penger
- Jeg ønsket å gjøre en nytte for samfunnet

Kategori 2: Fosterforeldrenes valg av aldersgruppe på fosterbarnet

- Vi ønsket ikke små barn
- Vi kommer bedre overens med eldre barn
- Vi får mer glede med større barn
- Vi vet mer om større barn enn med små barn

Kategori 3: Fosterforeldrenes samarbeidsarenaer

- Banets familie
 - Evt. tidligere hjem
- Barnevernet
- Andre samarbeidsinstanser

- BUP
- Psykolog
- Støtte i deres egen familie

Kategori 4: Fosterforeldrenes oppfatning av PRIDE kurset

- Det var et nyttig kurs
- Det var et unødvendig kurs
- Dette ville de gjort annerledes eller mer av

Kapittel 6 Presentasjon av funn

Hva er det som driver fosterforeldre? I dette kapitlet vil jeg beskrive hva fosterforeldrene formidler om hvilke motiver de har for å ta på seg oppdraget og om de har spesielle årsaker til valg av aldersgruppe. Jeg beskriver også fosterforeldrenes samarbeidsinstanser, deres oppfatninger om PRIDE-kurset og fosterforeldrenes råd til andre. Presentasjonen av funn er delt opp i flere underpunkter hvor jeg vil gjengi hva som kom frem av informasjon under intervjuene. I neste kapittel vil jeg diskutere funnene opp mot teoretiske perspektiver og annen forskning.

6.1 Fosterforeldrenes motiver for å bli et fosterhjem

Et gjennomgående motiv hos fosterforeldrene var deres ønske om å bli en familie med barn. En familie hadde barn fra før, men andre var klare for nye utfordringer og for å bli bedre kjent med hverandre som par, som foreldre og som en familie.

6.1.1 Fosterforeldrene ønsket å utvide familien til å inkludere barn

En familie fortalte at de hadde undersøkt andre muligheter for å bli en familie med barn, blant annet adopsjon og prøverørsbehandling, men at de ikke ville gå videre med de andre alternativene. Da familien undersøkte fosterhjem så fant de ut at det var det beste alternativet for dem. Som informant 7 forteller:

Vi ville bli en familie, vi hadde snakket om å bli en familie med barn, vi måtte ikke, men det var det vi hadde lyst til, også etter å ha eliminert andre muligheter så, eller og ønsker, så tenkte vi at det var fosterhjem, det var førstevalget vårt, vi prøvde ingen andre ting (Familie 4, informant 7)

Andre familier trakk frem at det handlet om et indre behov for å få en familie, nesten så det er et biologisk behov man har. De to mannlige foreldrene i familie 5 (informant 8 og informant 9) kunne fortelle at det handlet om behovet for å være en forelder, være en rollemodell og ta aktiv del i en omsorgsrolle som farsfigurer. De forteller: «(...) Også tenkte vi jo fosterforeldre det var liksom litt delt, at vi har lyst til å hjelpe til og gjøre noe, og så er det jo det at man har

jo litt behov for å være litt foreldre» (familie 5, informant 9) og «(...) det er noe som ligger inne i deg allikevel, selv om jeg vet at jeg blir nok ikke pappa sånn biologisk, men allikevel så har man jo liksom en sånn der omsorgsrolle kan man si da» (familie 5, informant 8).

Av de fem familiene jeg intervjuet var det kun en familie som hadde egne barn fra før. Her var ikke motivet å utvide familien til å inkludere barn, men heller å fortsette å være en familie med barn. Denne familien hadde to egne barn som på tidspunktet for intervju var 17 år og 19 år og snart klare for å flytte ut fra barndomshjemmet. Det var eldstebarnet i familien som foreslo at foreldrene kunne bli et fosterhjem. Da familien undersøkte dette nærmere fikk de en følelse av at dette var det de manglet. Informant 1 i denne familien fortalte at hun hadde kjent på at barna vokste opp så altfor fort og at hun savnet å ta mer del i deres hverdag som hun gjorde da de var yngre. Gjennom fosterhjemsoppdraget fikk hun muligheten igjen til å ta en mer aktiv rolle som fostermor. Som hun fortalte:

Også fikk jeg faktisk fra datteren min en sånn annonse tilsendt som var i Aftenposten (...), så tok hun det opp hjemme og mente det var sånn at vi skulle engasjere oss (...) Jeg som person har altså gått rundt de siste årene før det og syns det er veldig sørgelig at disse barna [sine egne barn]. har blitt store og litt sånn vemodig at det ikke lenger er sånn ja, lekser, lage kaker, følge opp barna med hva de gjør og ja, det syns jeg var, og plutselig var de så store. De bor jo ennå hjemme, men jeg savnet det veldig så det er litt sånn ja, det passet da på en måte å få et fosterbarn (Familie 1, informant 1).

6.1.2 Fosterforeldrene ønsket å utvide familien til å inkludere barn, men kunne ikke få egne barn

Det var kun to familier som opprinnelig hadde et ønske om å få egne barn. En familie hadde barn fra før, men den andre familien fikk ikke egne barn. Denne familien hadde lenge forsøkt å få egne barn, men avsluttet forsøkene da det tok for lang tid. Mor i denne familien

(informant 3 i familie 2) kunne fortelle at de kjente veldig på at deres egen alder gav dem en begrensning etter hva de kunne gjøre for å få barn.

Jeg tenkte at jeg skal ta en sånn fertilitetsgreie, om å bli gravid, men det er også aldersgrense om hvor gammel man skal være i forhold til graviditet.

Men da ble det liksom ikke noe av det. Og da ble vi liksom (...) dagene med adopsjon og så plutselig så var det bare (...) og faren var jo at noen etter fem års venting skulle si at dere er for gamle, det er for skummelt (Familie 2, informant 3).

To av familiene var likekjønnet og kunne av naturlige årsaker ikke få barn sammen. Ingen av dem nevnte at det var et alternativ for at den ene kunne bli forelder til et barn, dette var ikke noe de ønsket eller ville gjøre et forsøk på. Den ene familien oppgav de også at en av årsakene var knyttet til egen alder.

Så fant vi ut at vi hadde lyst på barn i livene våre begge to, men det var ikke viktig for oss å få egne barn, og både med tanke på alder og fordi vi kunne jo ikke få noen barn sammen (Familie 4, informant 6).

En av familiene opplyste at de ikke hadde ønsker eller behov for å prøve å få egne barn selv. Mor i familie 3 (informant 4) fortalte at en av årsakene til at hun ikke ville få egne barn var knyttet til hennes oppvekst som adoptert. Hun fortalte at hun visste hva det betydde for henne å bli adoptert og at hun ville gi et barn samme mulighet. Far i familie 3 (informant 3) hadde heller ikke behov for å få egne barn, han sa at han ville se på fosterbarnet som sitt eget uavhengig om de var av samme kjøtt og blod. Som informant 4 sa det:

Det er ikke det at vi ikke kan få egne barn, men at vi tenkte at vi nei, det fins så mange barn som trenger et hjem. (...) Hvis vi skal ha unger så skal vi adoptere, vi skal ikke ha egne barn sa jeg hele tida (Familie 3, informant 4).

Denne familien hadde over en lengre periode forsøkt adopsjon før de bestemte seg for å bli et fosterhjem. De avsluttet adopsjonsprosessen fordi det trakk ut tidsmessig og økonomisk.

Vi begynte å bli såpass voksne så vi tenkte at hvorfor ikke adoptere, så begynte vi på det da med adopsjonsprosessen. Vi holdt på i mange år, spytta i en del penger der, men til slutt så kastet vi inn håndkve (Familie 3, informant 4).

Familie 3 var ikke den eneste familien som så adopsjon som en mulighet. Til sammen startet fire av fem familier med å vurdere adopsjon som en mulighet. Tre av familiene snakket om muligheten for å adoptere og hva det kunne bety for familien videre. Alle trakk frem at adopsjonsprosessen kunne ta lang tid, og det økonomiske aspektet rundt adopsjonsprosessen som årsaker til at de ikke gikk videre. Som familie 2 sa: «for vi begynte å snakke om adopsjon, så skjønnte vi at det kom til å ta ganske lang tid» (familie 2, informant 2).

For to av familiene som var likekjønnet bød adopsjonsprosessen på litt flere utfordringer. Som et likekjønnede par opplevde de at det var vanskeligere for dem å adoptere på grunn av egen legning, og at begrunnelsen var at det ikke var vanlig for likekjønnede par å adoptere. Dette kan handle om hvilke krav og kriterier som kommer fra de landene som tilbyr adopsjon.

Familie 4 fortalte:

(...) da fant vi ut at da var det to alternativer: det ene var å adoptere, det andre var å være fosterfamilie. Å adoptere var det ingen juridiske hindringer i veien for, men det var ingen eksempler på det tidspunktet på

samkjønnede par som adopterte i Norge med unntak av stebarnsadopsjon

(Familie 4, informant 6).

Familie 5 hadde samme erfaring:

Vi kan jo ikke lage noen selv. Vi var inne på tanken om adopsjon og surrogati, men fant ut at det ikke var helt riktig for oss. Som homofilt par er det vanskelig å få adoptert og så er det da, det høres overfladisk ut, men det koster veldig mye penger og så skal man da liksom legge ut 2-300 000 i en adopsjonsprosess som man ikke aner hvordan ender (Familie 5, informant 8).

6.1.3 Fosterforeldrene ønsket å gjøre en nytte for samfunnet

En annen motivasjon hos fosterhjemmene var et motiv for å gjøre noe formålstjenlig og være til nytte for samfunnet. To av fosterhjemmene opplyste at de ville bidra til noe, hjelpe til og at de hadde et behov for å gi omsorg. Fire av informantene trakk frem at de ønsket å oppleve å gjøre noe nyttig og hjelpe et barn som trengte det. Å ta på seg fosterhjemsoppdraget skal oppleves som noe meningsfullt. Som informant 7 i familie 4 sa:

(...) det er fint å være familie for en som allerede trenger det, ikke bare at vårt behov er, nå er det sånn at noen som adopteres også trenger det, men likevel så er det definert på en annen måte, fosterbarn, så det snakket vi også om, meningsfullt (Familie 4, informant 7).

Informant 8 i familie 5 uttrykte det slik:

Selvfølgelig er det ulike utfordringer med fosterbarn, det er jo ja, det er en veldig fin måte å hjelpe til på, gjør en noe som er samfunnsnyttig og ja. (...). (...). Ikke vært noe religion, men kanskje litt mer sånn medmenneskelig og ja samfunnsansvar rett og slett (Familie 5, informant 8).

6.1.4 Andre motiver for å bli fosterhjem

Jeg hadde på forhånd tenkt at noen hadde økonomiske, religiøse eller politiske grunner til å bli fosterhjem, men ingen av familiene hadde slike motiver for å bli fosterhjem. Som informant 9 i familie 5 sa: «nei, altså filosofien vår har jo vært at det strengt tatt finnes nok unger i verden og når det er så mange unger som trenger hjelp kan man jo hjelpe til» (familie 5, informant 9).

Motiv om anerkjennelse og aksept fra sine medmennesker var kanskje ikke motiv for å bli fosterhjem, men for å fortsette oppdraget. En familie fortalte at de gjennom å være fosterforeldre opplevde å få en positiv anerkjennelse fra andre, de fikk positiv respons for å ha gjort en nytte for samfunnet som ble sosialt akseptert av andre. Som informant 4 i familie 7 sa:

Jaja det er gøy, men det er og det er litt egoistisk, det er at folk syntes det er fint, det er folk syntes det er så selvoppofrende, ojoj så fint at det er av og til, og det skal ikke være noen motivasjon, men det er litt godt å få de der beundrende blikk «å tok dere den» det er jo litt lov å si da, det er fint å få litt anerkjennelse (Familie 4, informant 7).

6.2 Fosterforeldrenes valg av aldersgruppe på fosterbarnet

Det var ulike årsaker til at fosterforeldrene ønsket å bli fosterhjem til et barn i aldersgruppen åtte til 17 år. En av de var knyttet til fosterforeldrenes egen alder. Fosterforeldrene befant seg i aldersgruppen 31 – 53 år. En familie hadde ikke spesifisert noe alder på barnet annet enn at

barnet kunne gå på barneskolen, det vil si mellom fem og 12 år. Denne familiens mening om fosterbarnets alder endret seg utover PRIDE-kurset. Som informant 7 i familie 4 sa:

(...) så hadde vi gått fra å tenke at vi skulle ha et lite barn som var sånn et par år, og så i kurset lærte vi veldig mye om atferd og reaksjoner (...), traumer om hvordan det kunne arte seg på ulike måter for barn i ulike aldersgrupper, så i løpet av kurset så ble jo vårt lille barn (...), egentlig eldre i løpet av det kurset (Familie 4, informant 7).

Denne familien viste meg at det var mulig å gjøre endringer underveis. Når man skal bli foreldre, om det er til egne barn eller andres, starter man i utgangspunktet med å tenke på spedbarn eller små barn. I utgangspunktet tenker man ikke å begynne sitt foreldreskap med en tenåring. Det blir litt i strid med egen biologisk tenkning.

En annen motivasjon for å bli fosterhjem til et barn over åtte år var fosterforeldrenes egen alder. En familie som var i 40-årene tenkte at de ville blitt for gamle hvis de skulle tatt til seg et barn under åtte år. De hadde forsøkt fertilitetsprøver og undersøkt adopsjon, men funnet ut at deres egen alder var for høy til at de ville fortsette dette. De sa: «vi snakka ja, sånn mellom fire og syv år for det at det hvis fosterbarnet var under fire så var vi for gamle» (familie 2, informant 2). En annen familie svarte også at de ville ha et barn fra syv års alder: «så var vel fra syv år og oppover. Vi var helt opp til 15 tror jeg det var» (familie 3, informant 5).

Man danner seg et bilde av hvordan fremtiden kommer til å bli innen kort tid. Noen fosterforeldre må vente en stund før de får inn et barn, mens for andre så skjer det innen rimelig kort tid etter godkjenningen. En familie fortalte meg at de i denne venteperioden så for seg at de skulle bli foreldre til et lite barn. Fostermoren fortalte at hun gikk rundt i butikker og så på barneklær mens hun undret seg over om det skulle komme en liten jente eller gutt til dem. De hadde, med tanke på egen alder, økt aldersgruppen opp til syv år, men en samlet vurdering fra fosterhjemstjenesten gjorde at de ble vurdert til et barn på 10 år.

Vi skjønte jo at mange som vil ha bare små barn. Jeg var redd for at vi ikke skulle få, jeg var så klar og jeg gikk å så på babyklær og barneklær det var sånn jente eller gutt? Jente eller gutt? Det var sånn helt til hun sa vi skulle få en 10-åring (Familie 2, informant 3).

Egne barn kan også ha en innvirkning på hvilken alder man ser for seg fosterbarnet skal ha. Ønsker man et barn som kan være i samme aldersgruppe som egne barn, eller kanskje skal det være et barn i en annen aldersgruppe? Den ene familien som hadde egne barn, ville ha et barn som var i samme aldersgruppe som sine egne, men litt yngre. De hadde oppgitt at de ville ta til seg et barn som kunne gå på ungdomsskolen og fikk et barn på 14 år. Familien mente denne aldersgruppen passet godt for dem når det gjaldt aktiviteter for familien. Siden de allerede hadde tenåringer, kunne deres yngste barn, som da var tre år eldre enn fosterbarnet, å komme bedre overens med fosterbarnet enn dersom de skulle tatt til seg et mye yngre barn.

Også syns jeg egentlig det er litt sånn i den alderen fra 12 år og oppover så de er litt sånn selvstendig, men samtidig så kan man gjøre noe med dem og man kan ha en ordentlig samtale, de er litt som små voksne på en måte og de er ikke sånn veldig barn som man har her hjemme (Familie 1, informant 1).

En familie fikk gode råd på PRIDE-kurs om å velge et yngre eller eldre barn. Det gikk ikke på at eldre barn kunne være utfordrende eller mer skremmende, men at å velge et eldre barn kunne gi et bedre utgangspunkt for arbeidet videre med barnet. Å ta til seg et eldre barn betyr på den annen side at barnet har mer innsikt i egen historie og kan snakke om dette til omverden med alle de positive og negative sidene det bringer med seg.

Og PRIDE lederne sa noe klokt de (...), de sa at barn som er eldre, de vet man mer om, og det er litt viktig, de har noe i kofferten på godt og vondt da.

Men ikke sant, en ett-åring en to-åring vet man noe om tidlig barndom, men vet ikke helt hva det har hatt å si ennå og hvordan det spiller på lag med genetiske forutsetninger og så videre (Familie 4, informant 7).

For et eldre barn så kan man vite mer om hvilke konsekvenser deres oppvekst har hatt frem til de flyttet ut. Man kan vite mer om hvordan de er blitt påvirket av sine traumer, og barna kan selv si noe om det. Dette er aspekter som små barn ikke kan snakke om, og som fosterforeldre ikke kan vite noe om før de erfarer det når barnet vokser. Familie 3 hadde ikke ønsket seg små barn, mor sa «det var mest for å kunne følge med fra barneskolen tenkte jeg da. Jeg vet ikke helt hvorfor vi ikke ønsket små barn» (familie 3, informant 5).

Far i familie 5 hadde en litt annen begrunnelse:

«Jeg synes ikke det er så gøy med små barn, jeg er ikke så god på små barn. Jeg synes det er bleier og sånn, jeg skjønner meg ikke på det. Og så har jeg jobbet mye med barn eller litt eldre barn og ungdom så da var det liksom, jeg synes det er mer tryggere og selv om det er selvfølgelig sine utfordringer så synes jeg det er litt gøyere (Familie 5, informant 8).

Undersøkelsen viser at valg av alder på fosterbarnet skjer i samarbeid mellom fosterforeldre og fosterhjemstjenesten. Fosterforeldrene får muligheten til å ytre sin mening om hva de tenker er det beste for dem, mens fosterhjemstjenesten tar dette med i en helhetlig vurdering. Ingen av fosterforeldrene jeg har snakket med har takket nei til et barn før de tok inn sitt fosterbarn. Ingen av fosterforeldrene jeg har snakket med har takket nei til barn før de tok inn sitt fosterbarn. Det viser meg at de har tillit til fosterhjemstjenestens vurdering. Og ingen av fosterforeldrene har fått fosterbarn hvis alder er fjernt fra deres opprinnelige ønske. For familiene i denne studien har fosterhjemstjenesten på det meste økt alderen med tre år. Men en familie opplevde at det var satt en begrensning på deres valg. De hadde ytret at de kunne tenke seg et barn i tenårene, mens fosterhjemstjenesten hadde satt en grense på mellom åtte og

12 år. Som far i familie 5 forteller: «fra åtte år og oppover, eller fra skolealder og oppover, men vi opplevde en begrensning fra fosterhjemstjenesten hvor de hadde satt øvre alder altså at de hadde satt alderen mellom åtte og 12 i vår rapport» (familie 5, informant 9).

Et av fosterhjemmene fortalte at det ikke var teamet som fant et barn til dem, men deres egen innsats og pågangsmot. De opplevde at barnevernet hadde tiltenkt dem et barn i en annen aldersgruppe, men da de fant sitt fosterbarn gjennom presentasjonssiden til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, fant de en match hos en av ungdommene presentert der:

Så var det vi selv som tok initiativet til det fosterbarnet som vi nå har og fant gjennom sidene deres på Bufdir, og da nevnte vi at vi hadde med rapporten om det barnet og tenkte at vi kunne være en match, men at det lå en begrensning på åtte til 12 år på presentasjonsarket, (...), men den hadde jo ikke vi satt, så da kaster vi oss rundt og så ser hva vi får til (Familie 5, informant 9).

Under en matching-prosess skal man finne ut av hvilket fosterhjem som passer med ulike fosterbarn slik at plasseringen blir best mulig ut fra de forutsetningene som er satt (Bunkholdt, 2017). Man ønsker ikke at det skal bli brudd i plasseringen, men at fosterbarnet jevnt over skal få muligheten til å oppleve en trygg omsorgsbasis. En familie fortalte at deres fosterbarn kom fra beredskapshjem og hadde opplevd en dårlig plassering: «Han skulle egentlig bodd der litt mer, i beredskapshjem, men så det var en dårlig match, ja, han flyttet til oss litt før han egentlig skulle da» (familie 5, informant 8).

En annen familie trakk også frem matching som et viktig begrep. Mor i familie 2 forteller:

«(...) for det var fosterbarnets alder vi reagerte på, uansett alder, men når man får sånn, vi er hvert fall sånn, hvem kan si nei til et barn? Uansett alder, så jeg synes det er bra teknikk at fosterhjemstjenesten ikke ser på

alderen, de ser på matchingen, og jeg føler vi har god match (Familie 2, informant 3).

6.3 Fosterforeldrenes samarbeidsarenaer

Alle fosterforeldrene fortalte at de generelt har et godt samarbeid til andre instanser, slik som BUP, terapeuter, psykologer, skoler, og at dette er viktig for deres videre motivasjon i oppdraget. Fosterforeldrene fortalte at oppdraget blir vanskeligere og mer utfordrende hvis det er dårlig kommunikasjon og samarbeid.

6.3.1 Samarbeid med barnets familie

Når man er fosterforeldre innebærer en del av oppdraget også et samarbeid med barnets familie. Fosterforeldrene fortalte at det har vært en prosess å samarbeide med barnets familie. To av de fem familiene opplyser at de har et godt samarbeid med barnets familie. En av familiene forteller de ikke har noe godt samarbeid med barnets familie, en annen har kun et delvis godt samarbeid og den tredje familien har ingen annen familie å samarbeide med da barnet ikke har foreldre igjen: «Vi har kontakt med bestemor, bedre nå enn hva det har vært, hun er sterk,» Familie 2, informant 3.

6.3.2 Samarbeid med barnevernet

Fire av fem familier opplever et godt samarbeid med sin barneverntjeneste. Fosterforeldrene la vekt på at det er viktig med en saksbehandler som er til stede og tilgjengelig slik at barnets trivsel og utvikling blir best mulig. En sa det slik:

Jeg tror vi helt fra første stund så har vi snakket veldig pent om barnevernet, vår erfaring med barnevernet er kjempe god, og det er tilfældighetene som gjør at den er så god. Det er mye dritt i [sted] det merker vi, dårlig ledelse det merker vi, men likevel måten vi blir møtt på hvor ikke sant både hjertet og hjernen som de som jobber der har med seg i

arbeidet, synes vi har hatt så fantastisk flotte saksbehandlere, så har vi hatt det har jo gått ganske bra da (Familie 4, informant 6).

Barneverntjenesten skal gi fosterforeldrene nødvendig råd og veiledning. En av familiene fortalte at det er en konflikt mellom dem og barneverntjenesten. De fortalte at de hadde i starten ønsket en arena for råd og veiledning uten at den gitte informasjonen ble skrevet ned i barnets journal. De fortalte at de opplevde at all råd og veiledning mellom dem og barneverntjenesten ble skrevet ned i barnets journal og at noe av denne informasjonen har blitt brukt mot dem. Det var ikke det de ønsket. Fosterforeldrene mente denne konflikten på sikt kan gå utover barnets trivsel og utvikling. De fortalte:

Nei, men jeg ønsket meg egentlig et helt annet samarbeid med bydelen. Synes det er så krevende å følge opp fosterbarnet når man også må følge opp saksbehandler. Vanskelig å samarbeide, tar så mye energi, saksbehandler er sykmeldt og hennes leder er sykmeldt, tar så mye tid. Hvor mye syk går det an å være? Jeg sa på slutten at dere skal følge oss opp og dere må ha overskudd til det (Familie 1, informant 1).

En av fosterforeldrene sa at familien opplevde et godt samarbeid, men at det kunne være tilfeldighetene som gjorde at det ble slik:

Jeg tror vi helt fra første stund så har vi snakket veldig pent om barnevernet. Vår erfaring med barnevernet er kjempe god, og det er tilfeldighetene som gjør at den er så god. Det er mye dritt, det merker vi, dårlig ledelse det merker vi, men likevel måten vi blir møtt på - hvor både hjertet og hjernen som de som jobber der har med seg i arbeidet, jeg synes vi

har hatt så fantastisk flotte saksbehandlere, så det har jo gått ganske bra da
(Familie 4, informant 6).

En faktor som kan bidra til at det ikke er så godt samarbeid knyttet til skifte av saksbehandlere. En av familiene hadde hatt fem saksbehandlere i løpet av plasseringen, og de fortalte følgende:

Og alle byttene har vi blitt forberedt på med unntak på et, (...) så ja, det er jo ikke bra, men det handler ikke om, altså det man får klager over at læreren slutter, men det er lov å finne seg ny jobb, ikke sant, det er litt sånn det er. Derfor det er litt som jeg sier at det er et ledelsesproblem (Familie 4, informant 6).

To av informantene kunne fortelle at deres barn hadde reaktiv tilknytningsforstyrrelse. Den ene familien oppsøkte hjelp om dette hos barneverntjenesten, men opplevde at de ikke fikk noe kunnskap eller hjelp.

Han har en reaktiv tilknytningsforstyrrelse, det er noe som vi har etterspurt mer informasjon om fra barnevernet ved flere anledninger. Vi har etterspurt informasjon, vi har etterspurt kurs, vi har etterspurt bare det å prate med noen som har fosterbarn i tilnærmet samme situasjon, det har vi ikke fått (Familie 5, informant 9).

Tre av fosterforeldrene presiserte at det kommer en tid hvor man trenger litt ekstra hjelp, og da må man tørre å si ifra og be om hjelp, enten i form av veiledning eller kurs. Noen av dem hadde opplevd å spørre barneverntjenesten og etterspurt mer kurs og veiledning, men at de ikke har fått dette. De følte at de måtte mase for å få veiledning, og det er et råd de ønsker å gi

videre - spør om hjelp og ikke stopp å spørre. «Ikke vær redd for å ta kontakt. Du må på en måte også virkeliggjøre ting, ringe en gang i uken, oppfølging, ikke fire ganger i året. Hvis du ikke har BUP så er du alene» (familie 3, informant 5).

6.3.3 Støtte i fosterforeldrenes egen familie

Da jeg spurte informantene om hva slags støtte de har fått underveis i prosessen fra venner og egen familie, og i hvilken grad dette var avgjørende for deres valg om å bli et fosterhjem, var svarene varierende. Alle familiene kunne fortelle at minst en av de har fått støtte fra venner og bekjente, noen hadde også venner som var fosterforeldre.

Min familie har vel ikke det er ikke sånn at det har vært negativt, men de har ikke vært så inkluderende som jeg hadde håpet kanskje, at (...). Mens familien til [fostermor] som bor i [et annet land] og som vi egentlig har minst lyst til å treffe, er veldig inkluderende, de sender pakker til jul og alt mulig (Familie 2, informant 2).

I den familien der mor selv er adoptert fortalte de at de mente biologisk blod ikke er nødvendig for å få og skape en familie. Ingen av de andre informantene opplyste om at de var adoptert eller hadde vært fosterbarn i oppveksten. I to familier hadde deres egen oppvekst betydning for at de valgte å bli et fosterhjem i voksen alder. De mente det kunne henge sammen med at de var vant til at hjemmet deres alltid var åpent for venner og kjente under oppveksten, og kan handle om å strekke ut en hånd til venner og kjente under oppveksten som trengte at noen var der for dem.

Noen av informantene fortalte meg at de ikke hadde støtte hjemmefra, og at de opplevde det som vondt. Far i familie 5 forteller: «min familie er helt totalt fraværende, men det er jo fra jeg flyttet fra [by] til [by], de har vi ikke noe kontakt med, de vet nok [at de er blitt fosterforeldre], men de tar ikke kontakt.» (familie 5, informant 9). Informanten fortalte at det var sårende, men at dette ikke handlet om at han var blitt fosterfar. Medfaren i samme familie

fortalte at de fikk støtte fra hans familie, men at det virket sårende når hans far igjen ikke så på fosterbarnet på lik linje som sine egne barnebarn, han sa:

Min familie er litt mer involvert da, men det er jo ja, det er litt sånn de har jo tatt imot [fosterbarnet] på alle måter, det er ikke noe sånn, men det er litt sånn rart for de også, at det skal komme en 15-åring som de liksom ikke kjenner, og faren min har sagt at «ja, jeg blir nok ikke helt sånn bestefar for han på den samme måten som er jeg er for de andre barna (Familie 5, informant 8).

6.4 Fosterforeldrenes oppfatning av PRIDE kurset

Alle fosterforeldrene har gjennomgått PRIDE kurs i regi av fosterhjemstjenesten i Oslo kommune. Fosterforeldrene har en generell oppfatning av PRIDE kurset som bra, men de trakk frem noen aspekter ved kurset som de mente burde forandres. Som en familie uttalte:

(...) Det var ganske mye og tett oppfølging i forkant, mellom slagene, synes det var et veldig nyttig kurs - det kan jeg si tre ganger til opptakeren at det var veldig gode (...) og jeg diskuterte da som par, vi gikk jo gjennom liksom tapsopplevelser, og relasjoner og styrker og svakheter og triggerer og alt dette, så vi snakket jo om at ett hvert par bør jo være gjennom dette, ikke bare de som skal bli fosterforeldre, men vanlige foreldre og andre som skal fortsette livet sammen bør jo egentlig være gjennom en livshistorie (Familie 4, informant 7).

På PRIDE-kurset må fosterforeldrene snakke om seg selv, sin egen oppvekst og sine reaksjonsmønstre siden de skal ta hånd om et barn som av ulike årsaker ikke kan bo hjemme

hos sin familie. Barneverntjenesten må kjenne foreldrene, og fosterforeldrene må ha kjennskap til selv og sine reaksjonsmønstre. Noen av fosterforeldrene opplevde dette som en vanskelig og tidkrevende prosess. En informant fortalte at hun opplevde det som vanskelig:

Altså vi gikk igjennom våre historier, var veldig personlige ting, men det var alt fra: sånn går vi nakne rundt i leiligheten, hvordan tar vi på hverandre, fra egne tapsopplevelser, barndom, relasjon til foreldre. Syns ikke det var noe, beklager. (...). Man tenker at da skal man være åpen og trygg på partneren, hvis ikke så er det jo så er det en utfordring man skal gjennom da, men det, sånn som det vi har vært gjennom de fire årene som fosterforeldre, så er det utrolig viktig å gå gjennom og pløye litt altså å vite noe om reaksjonsmønstre og hva man har (Familie 4, informant 7).

En annen informant mente det var krevende, men nødvendig for å bli mer kjent med seg selv:

Men samtidig, sånn som de holdt på så tenker jeg i etterkant at bare for å bli kjent med oss, de krever veldig mye av deg, Skriftlig også. (...). Du må levere, det veldig sånn, de skal gå under huden på deg. Jeg skjønner det da at de skal finne ut av hvem du er, men det er liksom ... (Familie 3, informant 5).

En av familiene hadde ikke vært gjennom den ordinære PRIDE kurs opplæringen. De gjennomgikk kurset på to helger, pluss hjemmebesøk og hjemmeoppgavene, ikke som vanlig over fire helger. Informanten opplevde at det var et hurtigkurs som inneholdt det mest grunnleggende i opplæringen. Deres oppfatning var at kurset var bra, men at det gikk raskt.

Jeg vet ikke om jeg sitter igjen med et godt inntrykk (...). Ja, jeg synes det var bra (...), veldig hyggelige og kunnskapsmessige personer. Første PRIDE kurs som de hadde om enslige mindreårige asylsøkere, med kurs og samtaler, hurtigkurs på to helger. Et annet hjem har ikke PRIDE kurs, kun et intervju med bydelen. Går tid mellom samlingene (Familie 1, informant 1).

Det er mye informasjon man skal gjennom på PRIDE-kurset, derfor blir det en del teori. Fosterforeldrene skal blant annet få kjennskap til fosterbarns ulike reaksjonsmønstre, hva tilknytning betyr, hva barneoppdragelse er og hvordan det kan påvirke et liv. De skal forberedes til å ta vare på et barn som kanskje ikke har opplevd hva noen vil kalle en god og sunn oppdragelse. Mennesker er forskjellige, noen lærer best ved å lese teori og diskutere dette i grupper, mens andre lærer bedre ved å lytte til andres meninger og erfaringer. Det kunne virke som om flere av familiene opplevde at de fikk mer kunnskap om fosterhjemsoppdraget gjennom å høre og lære fra andre fosterforeldre. Tre av familiene snakket mye om fosterhjemspanelet i PRIDE kurset. Som en familie sa:

Jeg tenker sånn at det blir mye teori. Det panelet var veldig fint hvor du fikk møte fra barnevernet, fra sosialtjenesten, politi var ikke der, vi fikk møte fosterunger, fosterforelder. Kunne gjerne hatt mer av det. Det er det eneste jeg sitter igjen med som jeg synes var så fantastisk, og hun fostermoren hun hadde en tenåringsgutt og hun tok han imot veldig pent, og høre historien hennes den sitter der ennå (Familie 3, informant 5).

PRIDE-kurset tar også frem et tungt tema, som kan være tungt og sårt for noen, nemlig at foreldrepåret ikke har egne barn. Noen har forsøkt, men får det ikke til, andre har kanskje mistet barnet sitt og noen har selv valgt å ikke få et barn. Gjennom kurset får deltakerne

mulighet til å gå gjennom de følelsene og tankene de har omkring dette, slik at de skal få hjelp til å gå videre. Men dette var ikke like aktuelt for alle:

(...) fordi det var nok sorg, men vi hadde ikke den sorgen, vi delte ikke, vi hadde ikke mistet noen barn og vi prøvde ikke å lage noen barn (...) vi så ikke på oss selv som barnløse, og det var det de andre delte med hverandre, de hadde prøvd så mange ganger og ja, så vi følte ikke den sorgen (Familie 3, informant 5).

PRIDE-kurset inneholder mye teori da det er mye informasjon som skal gis til nye potensielle fosterforeldre på svært kort tid. Fosterforeldrene fortalte at de opplevde de fikk god kunnskap, men at det kunne være en fordel med noen endringer i kurs oppsettet. Som en familie sa:

Tror jeg ville gjort endringer, men jeg skjønner ikke noe om det. Ikke overnattinger, vi har ikke hatt kontakt med de andre. Mer av den erfaringen av andre, og gjerne sånn som hun fosterforeldre som har flere barn, sånn som traumatisering aldri hørt unger som har abstinenser, flinkere til å si hvilke rettigheter man har, man lærer best av andre, Vi fikk en svær bok fra barnevernet, men vi startet jo ikke med å lese den (Familie 3, informant 5).

6.5 Fosterforeldrenes erfaringer og råd

Avslutningsvis spurte jeg fosterforeldrene om de ut fra sin egen erfaring hadde noen råd til de familiene som vurderer å bli et fosterhjem. Et av rådene gikk på helsetilstand. En informant sa at fosterhjemsoppdraget krever at du gir av deg selv hele tiden, så man må være opplagt og ha kapasitet til å kunne stå i det som kommer:

Dette krever at du tilpasser deg hele tiden og følger med har overskudd.

Har du ikke det kan du sykmelde deg, orker du ikke, det er kommunikasjon hvis du har en som ikke snakker norsk, alle andre norske barn så er det mye der men de kan i alle fall snakke, det kan de ikke her (Familie 1, informant 1).

To familier trakk frem at det er viktig at man ikke glemmer hverandre midt oppi oppdraget. En sa: «ja, ta vare på hverandre, det er vårt viktigste råd, og gå på familie/ekteskapsterapi, (...) være veldig åpne og ærlig» (familie 2, informant 2). En annen understreket hvor viktig det er å snakke sammen: «Også lærer man veldig mye om den andre, veldig bra for parforholdet. Bruk kveldene til å debriefe, snakke sammen om alt» (familie 5, informant 9).

En av familiene sa det kan være vanskelig å slappe av og ta en dag av gangen, ofte ser man på hele plasseringen og tenker at man skal være flink med en gang. De mente at endringer tar tid, og fosterbarna trenger tid til å lære seg nye erfaringer og bygge en relasjon til fosterhjemmet, og foreldrene sa:

Nyte de små øyeblikkene, at man kan sette seg på trappa, se en soloppgang, eller ha en kjempe god kaffekopp. Hvis du lærer deg å sette pris på de tingene, og glemmer litt det store bildet, selv om hele dagen har vært jævlig, nei den har ikke det, fordi du har to ganger som du har kost deg i løpet av dagen, hvis du klarer å se det i det store bildet, det har redda meg (Familie 2, informant 2).

Tre av fosterforeldrene understreket at det er viktig å oppsøke hjelp også utenfor barneverntjenesten. Flere av dem hadde gått til andre samarbeidsinstanser for å få veiledning om sitt fosterbarn og situasjoner som skjedde samt veiledning i hvordan de kan håndtere sitt oppdrag, en sa: «mener det burde vært pålagt, det er frivillig å gå til BUP, burde vært pålagt. Stå i det» (familie 3, informant 4).

Fosterforeldrene hadde også gode råd om spørsmål om aldersgruppe. Flere mente det kunne være en fordel med større barn og tenåringer fordi man i mindre grad mister sin frihet, fordi ungdom i større grad kan være litt alene enn et barn mellom nyfødt og fem år, slik følgende utsagn viser:

Go for it! Man får ekstremt mye igjen for det. Så sats på ungdommen! De gir like mye om ikke mer glede med en ungdom i hus enn altså, du får gleden så mye kjappere da også fordi man kan kommunisere om ting og man ser endringer veldig fort (Familie 5, informant 9).

De er usikre små voksne holdt jeg på si, som tror de er litt større enn de faktisk er, det skinner fort gjennom da når man har fått en ungdom i hus at, ja, de er litt tøffere i kjeften enn det de egentlig er liksom (Familie 5, informant 8).

Kapittel 7 Diskusjon og oppsummering

Hensikten med denne studien var å sette fokus på fosterforeldre som ønsket å ta til seg barn i aldersgruppen åtte til 17 år. Jeg ønsket å se nærmere på hvilke motivasjoner fosterforeldrene hadde for å ta på seg oppdraget og om det var noe spesielt som skilte seg ut. Informantene i denne oppgaven har gjort rede for hvorfor de ønsket å bli et fosterhjem, hva som motiverte dem og hvordan de opplevde oppdraget i sin helhet. Jeg vil drøfte mine funn opp mot tidligere presentert teori og forskning.

7.1 Fosterforeldrenes motiver for å bli et fosterhjem

Som vist i kapittel 6, fant jeg at et av motivene for å bli et fosterhjem handlet om et ønske om å bli en familie med barn. Dette ønsket om å ha barn i familien var gjeldende for alle familiene, men kom frem på ulike måter. En familie fortalte at de ikke hadde problemer med å få barn og at de allerede hadde egne barn, men deres motiv for å bli et fosterhjem handlet om å fortsette å være en familie med barn i huset. Fosteremor fortalte at de ville oppleve et tomrom i familien som de ikke var klare for å møte ennå da de fortsatt hadde mye å gi et barn. Dette tomrommet som denne familien snakket om ble også gjeldende for en annen familie, men de opplevde det fordi de ikke kunne få egne barn. Denne familien hadde forsøkt lenge, men forble barnløse. Tomrommet de kjente på førte til at de så på andre muligheter, og da de undersøkte fosterhjem fant de at det var rett avgjørelse for dem. To familier ønsket å utvide familien til å inkludere barn, den ene fordi deres barn var blitt så store at de nærmet seg utflytning, og den andre fordi de ikke få egne barn. Motivet til disse to familiene, å få barn til familien, samsvarer med funn i studiene til Andersson (2001), Baum, et al. (2001), Cox et al., 2002; Dando og Minty (1987), Gillis-Arnold et al. (1998) og Tyebjee (2003).

Å åpne opp hjemmet sitt for å bli et fosterhjem for barn som kanskje har opplevd omsorgssvikt og hatt en vanskelig barndom, krever mye av en familie. Fosterhjemstjenesten er avhengig av å finne nye hjem hvor foreldrene er villige til å stille opp og inkludere barn inn i familien. De må finne fosterforeldre som har en motivasjon som ikke bare handler om at de vil ha barn for å ha barn i familien. De er avhengige av å finne et hjem som ikke bare skal fylle et tomrom, men som i tillegg har en annen motivasjon for å ta på seg oppdraget.

Jeg opplevde de fosterforeldrene jeg møtte som genuine mennesker som gjorde dette fordi de selv ønsket det, og også hadde et ønske om å gjøre noe for andre, hjelpe til der de kan være til

nytte. Det handlet om å bidra og om behov for å gi omsorg. De ville løfte frem et annet menneske til en bedre oppvekst. Jeg fant at fosterforeldrene ikke gjorde dette for å få makt, beundring, økonomisk gevinst eller andre ytre belønninger for sitt oppdrag. Dette stemmer overens med de motivasjonene Triseliotis et al. (2000) nevner; at det er viktig å finne fosterhjem som motiveres av å hjelpe andre, å tilby andre noe av det de selv har. For barnevernet er det viktig å finne ut om familie har den indre motivasjonen om å hjelpe til og å strekke ut en hånd til et barn som trenger det. Familien eksisterer allerede, men det er viktig å finne ut hva de kan tilby barn som har det vanskelig.

I det hele handler dette om motiver som går ut over egne ønsker og behov for å hjelpe til. Dette er også i tråd med hva forskningen til Baum, et al. (2001), Cox et al. (2002) og MacGregor et al. (2006) forteller. Disse behovene er indre motivasjoner, det handler om å hjelpe andre, gjøre noe meningsfullt og være til nytte for noen. At fosterforeldre styres fra en indre motivasjon kan ha sammenheng med at de vil oppleve oppdraget som meningsfullt, givende og attraktiv, oppleve at dette er noe de selv ønsker, at de har funnet en motivasjon som driver dem fremover, som kommer fra dem selv og ikke fra noen utenforstående. Disse indre motivasjonene omtales som sekundære behov som Murray forteller om (1938) referert i Bjerke & Svebak, 1997;). Slike motiver samsvarer også med studiene til Deci og Ryan (1985) og Lillemyr (2007).

Motivet for å være fosterforeldre kan inneholde mer enn som så. Hva med det de ikke forteller meg? Ingen av familiene snakket om at de har valgt dette oppdraget fordi de ønsket at andre skal se opp til dem og tenke at det de gjør er ærefullt og beundringsverdig, men det er likevel viktig å få anerkjennelse for det man gjør. Men en av familiene jeg møtte forteller at de har opplevd å få positive tilbakemeldinger fra sine omgivelser om at de gjør en god gjerning ved å bli et fosterhjem. De opplevde denne anerkjennelsen som viktig, og de bidro til at de orket å stå i ting som var vanskelige.

Også studien til Elliot (2006) forteller at det er vanskelig å fortsette lenge uten anerkjennelse og gode tilbakemeldinger. Elliot sier at behovet for å oppnå suksess er noe mennesker streber etter, og at man ønsker å få tilbakemeldinger og anerkjennelse for det man føler er viktig. De fosterforeldrene jeg har møtt ønsker at målet for fosterhjems plasseringen skal bli vellykket, og de ønsker tilbakemeldinger og anerkjennelse for sitt oppdrag fra andre mennesker.

Noen ytre belønninger finnes, selv om fosterforeldrene forteller at de ikke ble styrt av disse. Fosterhjemsgodtgjørelse er et økonomisk gode som jeg ikke har trukket frem. Det er ikke mye, men det er en gode som fosterhjem kan motta nettopp for sitt oppdrag. Hvor stor fosterhjemsgodtgjørelsen er varierer etter barnets alder og utfordringer. Frikjøp fra arbeid er også en økonomisk gode som tre av familiene fikk slik at de kunne være hjemme med barnet. Dette er viktig for at barnet skal få den omsorgen og tryggheten den behøver. Hadde ikke fosterforeldrene hatt denne muligheten kunne det påvirket oppdraget negativt, men det var det ingen av fosterforeldrene som gikk nærmere inn på.

7.2 Fosterforeldrenes synspunkter om fosterbarnets aldersgruppe

Den andre problemstillingen handler om alderen på fosterbarnet hadde betydning for fosterforeldrenes valg om å bli et fosterhjem. Ønsket de å bli en familie med et lite barn som trenger følge til barnehagen, eller en ungdom de skal forberede på voksenlivet?

De familiene jeg intervjuet har vært igjennom en prosess med å finne ut hvilken alder de ønsket på fosterbarnet. Da de valgte å gi videre for å bli fosterhjem, ble de alle stilt ovenfor det spørsmålet: hvor gammel skal barnet være? Noe jeg fant interessant var at en av fosterforeldrene sa at de i utgangspunktet hadde en tanke om hvor gammelt barnet skulle være, men at det forandret seg underveis i PRIDE-opplæringen. Jeg tolker dette som at de gjennom kurset fikk økt kunnskap og kjennskap til ulike utfordringer og milepæler i de ulike aldersgruppene. Når man skal bli foreldre venter man vanligvis ni måneder og får et nyfødt spedbarn til å begynne med, slik er biologien, og dette stemmer når man tenker hva som er rett i en kronologisk rekkefølge av hendelser. Men slik er det ikke for alle foreldre. Noen kan ikke få barn, andre får barn som en bonus i et parforhold, og andre får barn gjennom adopsjon eller fosterhjem, fordi et barn trenger et nytt hjem.

I studien fant jeg at fosterforeldrenes valg av aldersgruppe hadde stor sammenheng med deres egen alder. Fosterforeldrene i min studie fortalte at de ønsket at fosterbarnets alder skulle være over åtte år, fordi de selv var godt voksne. Den ene familien som hadde egne barn ønsket et fosterbarn i samme aldersgruppe som de biologiske barna, men litt yngre. I forskningen til Birch, (2016), Farmer et al. (2004) og Sutton og Stack (2013) kommer det frem at dette er en fordel hvis egne barn er to til tre år eldre enn fosterbarnet. Dersom egne

barn er eldre enn fosterbarnet kan dette påvirke rollefordelingen i hjemmet, egne barn blir mer som gode rollemodeller som kan være gode eksempler for fosterbarnet. Det kan også bidra til at det blir mer stabilt i hjemmet og at plasseringen ikke avsluttes. Dette er positivt, ingen ønsker at plasseringen skal avsluttes fordi egne barn og fosterbarn ikke kommer overens. Men kan det også være en utfordring hvor egne barn er yngre? Sett at noen av fosterhjemmene ombestemte seg og fikk et barn, eller et yngre fosterbarn, dette kan føre til at fosterbarnet vokser på dette og blir en god rollemodell.

Noen familier kommer generelt bedre overens med barn de kan kommunisere og gjøre aktiviteter med. En av familiene sa at de både kommuniserte og gikk bedre overens med barn i skolealder. En ungdom trenger for eksempel ikke like mye barnevakt som en tre-åring. Alder har også en påvirkning på fosterbarnet og dens modenhet. Jo eldre barnet er, jo mer utviklet er det gjerne også, og kan gjøre seg forstått om hva som plager eller uroer den, selvfølgelig må det vurderes til det enkelte barn.

Jeg tenker at for det meste handler det om en god match. Vi har en familie med egne og som ønsker et fosterbarn som er i tilsvarende alder da dette kan bidra til en god match i familien med interesser og aktiviteter. Å finne en god match mellom et fosterbarn og fosterforeldre er derfor en viktig faktor, også når det gjelder alder på barnet. Om matching prosessen kunne fosterforeldrene fortelle om generelt gode opplevelser. Som nevnt oppga fosterforeldrene et ønske om aldersgruppe under PRIDE opplæringen. Fosterforeldrene opplevde at deres ønsker ble godt tatt imot, men de opplevde også å få barn i andre aldersgrupper.

Fosterbarn har ulike omsorgsbehov og trenger fosterforeldre som klarer å møte dette. Når man matcher et fosterhjem mot et bestemt barn er det vesentlig at det vurderes godt om barnet vil kunne passe inn i familien. Sundt (2017, s. 191) beskriver at en må se på fosterforeldrenes evner til å ta til seg barnets bakgrunn og utfordringer, og fosterforeldrene må kunne stå i ulike situasjoner som kan oppstå, eksempel fysiske eller psykiske utfordringer.

Jeg hadde i utgangspunktet tenkt at fosterforeldre ofte ville velge yngre barn fordi eldre barn hadde mer kunnskap og innsikt i sin egen historie, og at dette kunne virke skremmende for nye fosterforeldre. Jeg tenkte også at eldre barn kunne være en større utfordring fordi de kan huske mer om sin oppvekst og at dette kunne føre til ulike atferdsproblemer når de ble eldre.

Jeg tok imidlertid ikke dette opp med fosterforeldrene i intervjuene. Det var bare en av fosterfamiliene som nevnte dette. De fortalte at det var nettopp av den grunn de valgte å bli et fosterhjem – fordi ungdommer vet hva de kommer fra. Et av deres motiv for å fortsette oppdraget, var nettopp å hjelpe ungdommen med å sette ord på sine følelser og bearbeide dem. De la også til at det føltes tryggere å ta imot en ungdom som kjenner sin historie, slik at de som foreldre vet hvilke utfordringer ungdommen sliter med, slik som skole, atferd og andre arenaer. De mente at hvis de hadde tatt imot et yngre barn, ville de kanskje ikke oppdaget dette før mye senere, og da heller ikke hvor store utfordringene var. Disse foreldrenes synspunkter er tankevekkende.

7.3 Betydningen av tilknytning

Et barn vil søke etter kontakt med andre mennesker for å føle trygghet, men når de opplever at den kontakten de får tilbake ikke er trygg, hva skjer da med barna? Hvilken betydning har tilknytning for et fremtidig fosterhjem?

I forrige kapittel la jeg frem funn hvor fosterforeldrene sa de opplevde å få liten informasjon om barns tilknytningsmønster. En av familiene opplyste at deres barn hadde reaktiv tilknytningsforstyrrelse, men at de fikk svært lite veiledning og informasjon om denne diagnosen. Jeg tenker at tilknytning er viktig når man skal vurdere en god plassering av et barn. Ungdom som har hatt en problematisk oppvekst vil kanskje oppleve det vanskelig å knytte seg til et nytt fosterhjem. Det er derfor viktig at fosterhjemmet åpner seg og er mottakelige for å ta imot barnet, og at de vil knytte seg til fosterbarnet. Et barn som opplever å måtte flytte fra sitt hjem til et fosterhjem har kanskje ikke opplevd en stabil hverdag, trygghet hos foreldrene sine, og de har kanskje utviklet et problematisk tilknytningsmønster. Dette stemmer overens med forskning som viser at mennesker har et generelt ønske om å ikke være alene, og vil tilstrebe å være sammen med andre mennesker for å føle trygghet (Bowlby, 1982a, s. 669, 1973, s. 142; Deci & Ryan, 1985). Å oppleve å være alene, kan skape en utrygghet, en følelse av at verden blir ustabil og man begynner å se på den som noe uforutsigbart (Bowlby, 1973, s. 208).

Som jeg tidligere har trukket frem forteller statistikken at relasjon- og samarbeidsvansker er en den hyppigste henvisningsgrunnen til barnevernet (NOU 2009: 8, 2009, s. 111). Da burde barneverntjenesten ha god nok informasjon om nettopp dette og dermed kunne hjelpe

fosterforeldrene slik at de får den nødvendige kunnskapen de trenger. Hvorfor opplever fosterforeldre at de ikke får denne kunnskapen? Fosterfamilien med barnet med reaktiv tilknytningsforstyrrelse kunne fått tilbud om kurs i Circle of Security (COS) eller Marte-Meo istedenfor å oppleve at barnevernet ikke imøtekom deres spørsmål. Relasjons- og samarbeidsvansker hos barn har sammenheng med deres tilknytnings- og relasjonskompetanse. Å ha kunnskap om ulike tilknytningsmønstre og hvilke tiltak som kan fungere for å arbeide med utfordringene er viktig kunnskap for fosterforeldre. Det kan være med på å gi noen svar hvis fosterforeldrene lurer på hvorfor barnet distanserer seg og ikke knytter seg til dem som Bunkholdt (2017, s. 52) forteller.

7.4 Fosterforeldrenes samarbeidsarenaer og deres påvirkning

Når man som familie trer inn i rollen som fosterforeldre oppstår det plutselig flere samarbeidsarenaer man kanskje ikke var forberedt på. Fosterbarnet og barneverntjenesten er en selvfølge, men hva med barnets familie, nettverk, skole og andre arenaer hvor barnet ferdes i?

Samarbeid er viktig og uten samarbeid er det vanskeligere å oppnå noe. Hele utvelgelsesprosessen bør foregå i et gjensidig samarbeid. Fosterforeldre, hvis de er et par, snakker sammen og blir enige om hvilken aldersgruppe som kan passe for dem, dette leverer de til fosterhjemstjenesten som foretar en siste vurdering på aldersgruppen. Men fosterforeldrene får ikke alltid vite den endelige beslutningen. En familie fortalte at de så etter klær til et lite barn før de fikk tilbud om en 10-åring. De var ikke klar over at fosterhjemstjenesten hadde økt deres aldersgruppe opp tre år. En annen familie hadde funnet fram til en 14-åring selv, for så å oppdage at fosterhjemstjenesten hadde satt en grense på 12 år.

I studien fant jeg at fire av fem fosterhjem generelt hadde et godt samarbeid med sin barneverntjeneste og saksbehandler. De forteller at de opplever at barneverntjenesten støtter dem og er der for dem ved behov, selv om det er noen situasjoner som kompliserer samarbeidet litt. Den femte familien fortalte at det var ofte oppstod situasjoner hvor de trengte veiledning fra barneverntjenesten, men at de ofte ikke fikk tak i sin saksbehandler og heller ikke fikk den veiledningen de trengte.

Et godt samarbeid kan påvirke flere beslutninger. Beslutningen om å forbli et fosterhjem kan være avhengig av hvor godt samarbeid det er med blant annet barneverntjenesten.

Barneverntjenesten er det organet fosterhjemmet samarbeider mest med. Hva som definerer et godt samarbeid er avhengig av flere faktorer, blant annet kommunikasjon og utdeling av informasjon. Jeg fant at fosterforeldrene generelt hadde et godt samarbeid med sin barneverntjenesten og hadde god kommunikasjon. Men når det kom til å få nok informasjon fra barneverntjenesten om sitt barn, fant jeg at her kom barneverntjenesten til kort.

At fosterforeldre opplever at de har en barneverntjeneste de kan lene seg på og søke støtte fra er en viktig faktor. I en rapport fra et fireårig forskningsprogram om fosterhjem for barns behov går det frem at rundt 60 prosent av fosterforeldrene opplevde at de fikk den støtten de trengte fra barneverntjenesten, mens en av fem opplevde at de ikke fikk det (Backe-Hansen et al., 2013, s. 153). Det betyr at de fleste fosterforeldre har et godt samarbeid med barneverntjenesten. Sundt (2017) skriker at et godt samarbeid har stor betydning for hvordan det går med barn i fosterhjem. Dette er til forskjell fra utenlandske studier hvor studiene til Whiting og Huber (2007) og Khoo og Skoog (2014) forteller at fosterforeldre opplever at den støtten de får er veldig liten sammenlignet med deres forventninger.

Gjensidig informasjonsflyt er et nøkkelord, men kan være vanskelig å utføre i hverdagen. To av fosterhjemmene kunne fortelle at de ikke fikk tilstrekkelig nok informasjon om sitt barn før barnet flyttet inn i familien. Da dette skjedde måtte de selv etterspørre informasjon, men selv da opplevde de at de ikke fikk dette. Det samme gjaldt da de hadde et ønske om å gå på relevante kurs og andre møter som de mente var relevant for dem i deres situasjon. Som Kapstad (2014) og Havik (2007) forteller har barneverntjenesten taushetsplikt og de må derfor vurdere hvilken informasjon de skal utlevere om barnet før barnet flytter i fosterhjem. Men det kan være vanskelig å vite hvor mye informasjon som er tilstrekkelig, hva som viktig å dele og hva som skal holdes tilbake. I eksemplet med foreldrene som fikk et barn med en reaktiv tilknytningsforstyrrelse, mente fosterforeldrene at dette var relevant informasjon om barnet som de burde fått informasjon om. Det kan være vanskelig å mene at det skal være taushetsbelagt frem til fosterhjemmet avdekker det.

Familiene i studien tok opp to faktorer som bør være tilstede for et godt samarbeid med barneverntjenesten. Det ene er at det skal foregå en god informasjonsflyt mellom

barneverntjenesten og fosterhjemmet, og det andre er at fosterhjemmet skal få råd og veiledning. Dette er i tråd med hva Geiger et al. (2013), og Whiting og Huber (2007) forteller om i sine studier. I disse situasjonene opplever fosterforeldrene at de ikke har fått den informasjonen de trenger og heller ikke veiledning på det de etterspør om. Uten god informasjon får fosterforeldrene ikke mulighet til å sette seg inn i omfanget av oppdragene sine (Kapstad, 2014).

Et av fosterhjemmene kunne fortelle at de generelt var fornøyde med sin barneverntjeneste og fikk råd og veiledning som de tok godt imot i begynnelsen av oppdraget. Derimot skulle de ønske at de kunne snakke med barneverntjenesten om situasjoner som oppstår i hjemmet uten at dette blir journalført. Denne familien opplevde utover oppdraget at samarbeidet med barneverntjenesten ble vanskeligere og mer tungvint. En slik konflikt kan på sikt, hvis dette vedvarer, gå ut over barnets trivsel og utvikling (NOU 2018: 18), noe som igjen kan føre til at barneverntjenesten eller fosterhjemmet avslutter oppdraget og at barnet må flyttes (Backe-Hansen, 2009). Det er en grunn til å diskutere om all råd og veiledning som fosterforeldre mottar bør skrives ned i et journalsystem.

En god match mellom fosterforeldre og barnet kan øke sannsynligheten for at plasseringen blir vellykket. Det innebærer at det finnes en relasjon som er god og at familien og barnet tilpasser seg hverandre og situasjonen godt. At det er god relasjon og tilpasning gis det også rom for bedre kjemi og samhandling mellom fosterhjemmet og barnet (Smeplass, 2009, s. 160). For at barna ikke skal måtte oppleve brudd i fosterhjemmet og utilsiktede flyttinger mellom flere fosterhjem, er det derfor viktig at barnet plasseres hos den rette fosterhjemsfamilien (Backe-Hansen, 2013). Hvis barneverntjenesten ikke har gjort en grundig jobb, kan det bety at det fosterhjemmet barnet matcher med ikke passer for barnet og plasseringen. Når man kartlegger barnets situasjon grundig vil man få en målsetting med plasseringen som er mer nøyaktig. En dårlig kartlegging kan øke risikoen for brudd i plasseringen, utilsiktet flytting (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Det er derfor viktig å finne en god match mellom fosterhjemmet og fosterbarnet (Christiansen et al., 2010).

En annen faktor som kan bidra til at det ikke er godt samarbeid er knyttet til skifte av saksbehandlere. En av familiene fortalte at de hadde hatt fem saksbehandlere i løpet av en periode på ca. fem år og at dette bidro til utfordringer. Dette stemmer ganske bra med det

Havik (2007, s. 71-72) fant i sin studie, at halvparten av fosterforeldre har hatt mer enn to saksbehandlere i løpet av fosterhjems plasseringen. Det er ikke ønskelig med utbyttinger av saksbehandlere, da dette oppfattes mer som en belastning enn det er til nytte, spesielt for fosterbarna (Havik, 2007; Moldestad & Skilbred, 2010). Ved hyppige bytter av saksbehandlere får ikke fosterhjemmene den gode, trygge relasjonen de trenger fra en saksbehandler som har fulgt de over tid, noe som kan resultere i at motivasjonen til fosterhjemmet svekkes. Med stadig nye saksbehandlere inne i fosterhjemmet vil heller ikke fosterforeldrene oppleve at saksbehandleren kjenner godt til dem eller til fosterbarnet. Backe-Hansen et al. (2013, s. 151) fant at hver femte fosterforelder mente at saksbehandleren ikke kjente til fosterhjemmet eller fosterbarnet godt nok. Ingen av fosterhjemmene fortalte meg at de noen gang hadde tenkt å avslutte plasseringen, men de bekreftet at det har vært utfordrende til tider. Hyppige bytter av saksbehandlere har vært en stor utfordring i fosterhjemstjenesten i mange år, og ser ikke ut til å endre seg.

Å ha støtte hjemmefra eller i vennekretsen har en betydning, men for informantene i min studie var dette ikke avgjørende for deres valg om å bli fosterhjem. Sånn er det nok for dem som får barn sammen også, familiens støtte er ikke avgjørende, men når man tar beslutningen om å bli et fosterhjem er det med noen helt andre premisser. Fosterfamilier får gjerne ekstra familiemedlemmer med på tilbudet, slik som barnets foreldre, søsken, besteforeldre og andre. Å stå i dette og ha støtte fra egen familie, det kan for noen være veldig viktig, og det kan være sårende når man ikke får det.

7.5 Fosterforeldrenes opplevelser av rekruttering og PRIDE-kurset

Generelt kunne fosterforeldrene fortelle at de var fornøyde med PRIDE-kurset. Tre av fosterhjemmene fortalte at kurset var bra og de hadde dratt nytte av det etter at oppdraget startet. Den ene familien fortalte at de var fornøyde med kurset og de mente at alle burde deltatt på et slikt kurs en gang i livet. Den femte familien fortalte at de ikke var fornøyde med kurset og fant mye av det som foregikk som lite relevant for dem og deres situasjon og familieliv. Fosterforeldrene er generelt fornøyde med PRIDE-kurse som samsvarer med studien til Stefansen og Hansen (2014, s. 11).

En av familiene fortalte at de dro spesielt nytte fra PRIDE-kurset når det oppstod situasjoner på hjemmebane hvor omsorg og traumer er tema, da husket de hva de fikk vite på PRIDE-

kurset og fant nytte i det. En annen familie fortalte at det de gikk gjennom på PRIDE-kurset ikke var så relevant for dem, men at de drar mye nytte fra fosterhjemspanelet hvor det blant annet deltok fosterforeldre og tidligere fosterbarn som snakket ut fra egen erfaring.

Selv om ikke alle fosterforeldrene var fornøyde med alt innholdet i PRIDE-kurset, var de stort sett fornøyde og positive til kurset. De fleste fortalte at de fikk mer kunnskap og forberedelse til sin nye rolle, dette bekreftes også i studien til Havik (2007).

7.6 Oppsummering og avsluttende kommentar

Fosterhjemstjenesten i Oslo kommune hadde oppdaget at færre barn plasseres i fosterhjem når barnet passerer åtte år. Samarbeidet mitt med Fosterhjemstjenesten ble til fordi vi begge var nysgjerrige på hva som motiverte fosterforeldre til å bli fosterhjem spesifikt for barn over åtte år. Jeg ville undersøke om det var noen spesielle motiver som skilte seg ut. Hva er det som driver fosterforeldrene? Og kan resultatene brukes til videre rekruttering av nye fosterhjem? Jeg fant ingen nye motiver som ikke allerede var presentert i teori. Men at resultatene kan brukes til videre rekruttering er fullt mulig.

Min studie «Drivkraften til å bli fosterforeldre» er skrevet utfra to problemstillinger. Med den første problemstillingen ønsket jeg å undersøke hva fosterforeldrene mente var den viktigste årsaken til at de ville bli fosterforeldre. Med den andre problemstillingen ønsket jeg å undersøke hvilke motiver de hadde for å ta til seg et barn i aldersgruppen åtte til 17 år.

Metoden jeg brukte for å besvare problemstillingene var kvalitativ tilnærming med semistrukturert intervju med fenomenologisk analyse. Denne studien er et resultat av intervjuer mellom meg og ni informanter fordelt på fem fosterhjem. Det er et lite utvalg og funnene er ikke generaliserbare. Det kan likevel tenkes at fosterforeldrenes erfaringer og opplevelser kan være gjeldende i tilsvarende studier. Det kan tenkes at funnene hadde blitt annerledes dersom jeg hadde flere informanter og også informanter med fosterbarn fra andre kommuner enn Oslo kommune.

1. Hva mener fosterforeldrene er den største årsaken til at de ønsker å bli et fosterhjem?

Jeg har i denne studien forsøkt å finne frem til hva som motiverer fosterforeldre i sitt oppdrag, hva de er opptatte av og hva som driver dem fremover. Fosterforeldrene fortalte at de trives i

sitt oppdrag, at de gjør en innsats for samfunnet og at de ville gjort det igjen hvis de fikk muligheten. Jeg opplevde fosterforeldrene som genuine mennesker med mye omsorg og tålmodighet, som vil det beste for sine fosterbarn og sin familie.

Resultatet av analysen viser at fosterforeldrene ønsket å bli fosterhjem av ulike grunner. Felles for dem alle var at de ville bli, eller fortsette å være, en familie med barn. Dette motivet stod sterkt hos samtlige familier. Det var flere utgangspunkt for hvorfor de valgte å bli fosterhjem. Noen av familiene ønsket å bli fosterforeldre fordi de ikke kunne få egne barn, en familie hadde egne barn som snart ville flytte hjemmefra, og noen hadde allerede seg at de ikke ville få egne barn. Felles hadde de et behov for å utvide familien, å være der for og støtte en som behøver det.

Å bli et fosterhjem betyr også at det er en del som følger med. Blant annet barnets familie, barneverntjenesten og andre samarbeidsinstanser. Dette er med på å påvirke oppdraget. Fosterforeldrene får derfor flere de skal samarbeide med. Fosterforeldrene kunne fortelle at samarbeidet med barnets familie gradvis ble bedre, men at det avhenger av at alle samarbeider og vil det beste for barnet.

Fosterforeldrene trakk frem at samarbeid med barneverntjenesten og god kommunikasjon har vært viktige faktorer for dem. De forteller at de har gode opplevelser av barneverntjenesten, selv om det til tider kan være vanskelig. Fosterforeldrene fortalte at selv om samarbeidet til tider kunne være vanskelig, var ikke dette til hinder for deres fortsettelse med oppdraget. Fosterforeldrene forteller at de har etterspurt kurs og ytterligere informasjon som kan hjelpe de med deres fosterbarns utfordringer, men at barneverntjenesten ikke har imøtekommet dette. Det er viktig at fosterforeldre får nok kunnskap og informasjon om de står i slik at de på best mulig måte kan hjelpe barnet. Her har barneverntjenesten noe de kan arbeide med.

Fosterforeldrene forteller at de genuint er fornøyde med PRIDE-kurset, men at det kan bli bedre. Fosterforeldrene må tilrettelegge hverdagen slik at de kan delta på kursdagene, da var det et ønsket om kortere reisedistanse og mindre overnattinger. Dette ble nevnt fordi kursdagene var forbeholdt helger. Noen mente at det var for mye teori, de savnet mer praktisk informasjon og erfaringer fra eksisterende og tidligere fosterhjem.

2. Hva var deres motiver for å ta til seg barn spesifikt i aldersgruppen åtte til 17?

Jeg var spesielt opptatt av hvorfor fosterforeldrene ønsket barn i aldersgruppen åtte til 17 år, og om det kunne være noen spesielle årsaker bak dette valget. Fosterforeldrene fortalte om ulike årsaker til hvorfor de valgte å bli fosterhjem til barn i aldersgruppen åtte til 17 år. Alder var en viktig faktor. Noen av fosterforeldrene kunne fortelle at det var deres egen høye alder som påvirket deres beslutning, de mente at det blir bedre både for dem og for barnet dersom barnet allerede gikk på skolen blant annet. En annen familie trakk frem alder fordi de allerede hadde barn i familien og ville ha et barn som var litt yngre enn deres.

En familie kunne fortelle at for dem var det rett og slett at de følte de kom bedre overens med barn i denne aldersgruppen. De trakk frem kommunikasjon og aktivitetsnivå som viktige faktorer. Med et eldre barn følte de at de som familie kunne gjøre flere aktiviteter med et litt høyere aktivitetsnivå og -ferdighet, noe som passet for deres familie.

Etter endt studie ser jeg behov for videre undersøkelser om rekruttering av fosterhjem og fosterhjem til barn over åtte år, om samarbeid mellom fosterhjem og barneverntjenesten, om fosterhjem og deres kunnskapsbase.

Referanser

- Aamodt, L. G. (2014). *Den gode relasjonen*. Gyldendal Norsk Forlag AS. Oslo.
- Ainsworth, M. D., Blehar, M. C., Everett, W. & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment, a psychological study of the strange situation*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Andersson, G. (2001). *The motives of foster parents, their family and work circumstances*. British Journal of Social Work, 31, 235–248.
- Angel, B. Ø. (1999). *Barnet mitt bor hos meg igjen: Barnevernets arbeid med tilbakeføring av barn*. Kristiansand: Høgskoleforlaget.
- Angel, B. Ø. (2007). *Det vanskelige foreldreskapet: En studie av foreldre som har deltatt på kurs til foreldre med barn i fosterhjem: Deres egenopplevelse av sitt foreldreskap i møte med barnevern og fosterhjem: Et bidrag til barnevernets diskusjoner om foreldreskap*. Kristiansand: Høgskolen i Agder.
- Anke, T. (2007). *Tilknytning mellom fosterbarn og fosterforeldre: Et behandlingsperspektiv*. I Tidsskrift for Norsk psykologforening. Vol. 44. nummer 10, 2007.
- Backe-Hansen, E. (2003). *Barn utenfor hjemmet. Flytting i barnevernets regi*. Gyldendal Akademiske.
- Backe-Hansen, E. (2009). *Hvordan motvirke og forebygge utilsiktet flytting fra fosterhjem?* Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring NOVA. Nasjonalt bibliotek for barnevern og familievern.
- Backe-Hansen, E., Egelund, T., og Havik, T. (2010) *Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og endring
- Backe-Hansen, E., Havik, T. & Grønningsæter, A. B. (2013). *Fosterhjem for barns behov: rapport fra et fireårig forskningsprogram*, (NOVA rapport 16/13). Hentet fra: <https://bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00002254>
- Bakke, K. A. (2014). *Barn i fosterhjem har overhyppighet av psykiske lidelser*. Innsikt 2014; 19(2).
- Barnekonvensjonen. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989. Ratifisert av Norge 8. januar 1991. Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller.
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester, mv. av 17. juli 1992 nr. 100. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra: <http://www.lovdatab.no/all/hl-19920717-100.html>

- Barne- og familiedepartementet (2004). *Retningslinjer for fosterhjem*. Q-1072 B. Oslo: Departementet
- Barne- og likestillingsdepartementet (2006). *Rutinehåndbok for kommunens arbeid med fosterhjem*, Q-1102 B. Oslo.
- Barne- og likestillingsdepartementet (2016). *Trygghet og omsorg - Fosterhjem til barns beste*. Meld. St. 17 (2015-2016) Oslo: Departementet
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2010). *Fosterhjemsavtalen*. Oslo.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2013). *Flyttinger i statlige barnevern*. Rapport 2013. Oslo
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2016). *Metoder som kan styrke tilknytning mellom fosterbarn og fosterfamilie*. Rapport 01/2016. Hentet fra:
<https://bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00003380>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017a). *Fosterhjem, familiehjem, beredskapshjem, besøkshjem – hva er forskjellen?* Hentet fra:
https://www.bufdir.no/Fosterhjem/Ulike_typer_fosterhjem/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017b). *Delta på kurs*. Hentet fra:
https://www.bufdir.no/Fosterhjem/Hvordan_bli_fosterhjem/Delta_pa_kurs/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2019). *Barn og unge som bor i fosterhjem eller institusjon*. Hentet fra:
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barn_evernet/Barn_og_unge_plassert_utenfor_hjemmet/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020) *Oppsummert status i tall for barn i barnevernet*. Hentet fra:
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Oppsummert_status_i_tall_for_barn_evernet
- Baum, A. C., Crase, S. J. & Crase, K. L. (2001). *Influences on the decision to become or not become a foster parent*. *Journal of Contemporary Human Services*, 82, 202–213.
- Beck, R. C. (2004). *Motivation: Theories and Principles*. Upper Saddle River, N. J. Pearson Education, Inc.
- Bernedo, I. M., Garcia-Martin, M. A., Salas, M. D. & Fuentes, M. J. (2015) *Placement stability in non-kinship fostercare: variables associated with placement disruption*. *European Journal of Social Work*, 1-14

- Birch, E. (2016). *"You help children and they move on... but it changes everything": Stress, coping and enjoyment of fostering among sons and daughters of foster carers* (doktoravhandling) Wales: Cardiff University. Hentet fra:
<http://orca.cf.ac.uk/id/eprint/95144>
- Bjerke, T. & Svebak, S. (1997). *Psykologi for høgskolen*. Oslo: Ad Notam Gyldendal
- Bowlby, J. (1982a). *Attachment and Loss*. American Journal of Orthopsychiatry 4:664-678
- Bowlby, J. (1982b). *Attachment and Loss. Volume One*. (2. utg.). New York: Basic Books
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss. Volume Two: Separation Anxiety and Anger*. New York: Basic Books
- Bowlby, J. (2005). *A Secure Base, Clinical Applications of Attachment Theory*. London and New York: Routledge classics.
- Buehler, C., Rhodes, K. W., Orme, J. G. & Cuddeback, G. (2006) *The potential for Successful Family Fostercare: Conceptualizing Competency Domains for foster Parents*. Child Welfare, 85 (3), s. 523-558.
- Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid. Fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Bunkholdt, V. & Sandbæk, M. (2008). *Praktisk barnevernarbeid* (Vol. 5). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Christiansen, Ø., Havik, T. & Anderssen, N. (2010). Arranging stability for children in long-term out-of-home care. *Children and Youth Services Review*, 32(7), 913-921. Bunkholdt, 2010).
- Christiansen, Ø. & Kojan, H. B. (2016). *Beslutninger i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. (3rd ed.). Hentet fra:
<http://methods.sagepub.com.ezproxy.hioa.no/book/basics-of-qualitative-research>
- Cox, M. E., Buehler, C. & Orme, J. G. (2002). *Recruitment and foster family service*. *Journal of Sociology and Social Welfare*, 4, 151–177.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode - en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget

- Dando, I. & Minty, B. (1987). *What makes good foster parents?* British Journal of Social Work, 17, 383-400.
- Dyregrov, A. (2013). *Barn og traumer. En håndbok for foreldre og hjelpere*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Egelund, T. (2006) *Sammenbrudd i anbringelser. En forskningsmessig belysning*. København: Socialforskningsinstituttet
- Egelund, T. & Hestbæk, A. H. (2003). Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet, en forskningsoversigt. København: Socialforskningsinstituttet.
- Elliot, A. J. (2006). *The hierarchical model of approach-avoidance motivation*. Motivation and Emotion, 30, 111-116.
- Farmer, E., Moyers, S. & Lipscombe, J. (2004). *Fostering adolescents*: Jessica Kingsley Publishers.
- Forskrift om fosterhjem. (2003). *Forskrift om fosterhjem*. (FOR-2003-12-18-1659). Hentet fra: <http://www.lovdata.no/cgi-wift/lldles?doc=/sf/sf/sf-20031218-1659.html>
- Fossåskaret, E. (1997). *Ustrukturerte intervjuer med få informanter gir i seg selv ikke noen kvalitativ undersøkelse i Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitativdata*. red. Erik Fossåskaret, Otto Laurits Fuglestad og Tor Halfdan Aase. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Geiger, J. M., Hayes, M. J. & Lietz, C. A. (2013). *Should I stay or should I go? A mixed methods study examining the factors influencing foster parents' decisions to continue or discontinue providing foster care*. Children and Youth Services Review, 35, 1356-1365.
- Gillis-Arnold, R., Crase, S. J., Stockdale, D. F. & Shelley, M. C. (1998). *Parenting attitudes foster parenting attitudes, and motivations of adoptive and nonadoptive foster parent trainees*. Children and Youth Services Review, 20, 715–732.
- Giorgi, A. (1997). *The Theory, Practice, and Evaluation of the Phenomenological Method as a Qualitative Research Procedure*. Journal of Phenomenological Psychology 2:235-260. doi: [10.1163/156916297X00103](https://doi.org/10.1163/156916297X00103)
- Groenewald, T. (2004). *"A Phenomenological Research Design Illustrated"* International Journal of Qualitative Methods 1:42-55
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Gulbrandsen, L. (2017). *Oppvekst og psykologisk utvikling*. (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget

- Gulliksen, Ø. (2005). *Fosterhjemshåndboka*. (2. utg.). Oslo: Kommuneforlaget
- Hagen, G. (2001). *Barnevernets historie - om makt og avmakt i det 20. århundret*. Oslo: Akribe
- Halvorsen, K. (2006) *Forskningsmetode for helse og sosialfag. En innføring i samfunnsvitenskapelige metode*. Oslo; Cappelen akademiske forlag.
- Havik, T. (2007): *Slik fosterforeldrene ser det II. Resultat fra en kartleggingsstudie*. Rapport nr. 1. Barnevernets Utviklingscenter på Vestlandet, rapport nr. 1 – 2007
- Havik, T., Jakobsen, R. & Moldestad, B. (2007). *Stolt av PRIDE, en evaluering av PRIDE-grunnopplæring.*: Unifob helse, barnevernets utviklingscenter på Vestlandet.
- Helsetilsyn (1 / 2015). *Oppsummering av landsomfattende tilsyn i 2013 og 2014 med kommunenes arbeid med oppfølging av barn som bor i fosterhjem, «bare en ekstra tallerken på bordet?»* Oslo: Statens Helsetilsyn
- Hustad, B. C., Soelberg, F., Strømsvik, C. L. (2015) *Hvilket potensiale er det for å rekruttere egnede fosterforeldre?* Norlands forskningen.
- Höjer, I. (2007). *Föräldrars röster – hur är det att ha sina barn placerade i fosterhem?: Brukare och forskare sam-verkar*. Stockholm: Allmänna Barnhuset. (Skriftserie).
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i metode*. (2. utg.). Oslo: Høgskoleforlaget
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i metode for helse-og sosialfagene*. Oslo: Høgskoleforlaget
- Johannessen, A, Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (4. utg.). Oslo: Abstrakt Forlag AS
- Johannessen, A, Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5. utg.). Oslo: Abstrakt Forlag AS
- Kapstad, S. M. (2014). *Veiledning av fosterforeldre ut ifra deres oppfatning av barnet*. Tidsskriftet Norges barnevern, 94-105.
- Kaufmann, G. & Kaufmann, A. (2015). *Psykologi i organisasjon og ledelse*. (6. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Killén, K. (2000). *Barndommen varer i generasjoner, forebygging er alles ansvar*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Killén, K., og Olofsson, M. (2003). *Det sårbare barnet. Barn, foreldre og rusmiddelproblemer*. Oslo: Kommuneforlaget AS

- Khoo, E. & Skoog, V. (2014). *The road to placement breakdown: Foster parents' experiences of the events surrounding the unexpected ending of a child's placement in their care.* Umeå University, Sweden. *Qualitative Social Work*, 13(2), 255-269.
- Kongeriket Norges Grunnlov. (1814)given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold 17de Mai 1814.
- Krogh, T. (1996). *Historie, forståelse og fortolkning.* Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2012). *Det kvalitative forskningsintervju.* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju.* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner.* Oslo; Universitetsforlaget
- Kvello, Ø. (2012). *Tidlig barneverninnsats med utgangspunkt i tilknytningsforskning.* Tidsskriftet Norges Barnevern. vol. 89. Hentet fra: http://www.idunn.no/ts/tnb/2012/03/tidlig_barneverninnsats_med_utgangspunkt_i_tilknytningsfors
- Lehmann, S., Havik, O. E., Havik, T. & Heiervang, E. R. (2013). *Mental disorder in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors.* *Child and adolescent psychiatry and mental health* 2013,7:39 doi: 10.1186/1753-2000-7-30
- Lillemyr, O. F. (2007). *Motivasjon og selvforståelse.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lippe, A. L. von der, & Wilkinson, S. R (red.) (2005). *Risikoutvikling: Tilknytning, omsorgssvikt og forebygging* (NOVA Rapport 07/05). Hentet fra: <https://bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=07009926x>
- MacGregor, T. E., Rodger, S., Cummings, A. L. & Leschied, A. W. (2006). *The needs of foster parents: A qualitative Study of Motivation, Support, and retention,* *Qualitative social work*, 5(3), 351-368.
- Malterud, K., (2017); *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag.* (4.utg.) Oslo; Universitetsforlaget.
- Merrick, E. (1999). "An exploration of *Quality in qualitative Research. Are "reliability" and "validity" relevant?"* i *Using qualitative methods in psychology.* red. Mary Kopala og Lisa A. Suzuki. Thousand Oaks: SAGE publications
- Moldestad, B. & Skilbred, D. (2010). *Når barn bor i fosterhjem – Utfordringer i samarbeidet mellom foreldre og barneverntjenesten.* Tidsskriftet Norges Barnevern, (87). s. 32-45. Hentet fra: <https://www.idunn.no/tnb/2010/01/art02>

- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier: den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget
- NOU 2009: 08 (2009). *Kompetanseutvikling i barnevernet: Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-08/id558007/>
- NOU 2009: 22 (2009). *Det du gjør, gjør det helt — Bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2009-22/id587673/>
- NOU 2018: 18 (2018). *Trygge rammer for fosterhjem*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/cfec9a0ff1f3471891656e1ce9dbd2ff/no/pdfs/nou201820180018000dddpdfs.pdf>
- Olsson, M., Egelund, T. og Høst, A. (2012) *Breakdown of teenage placements in Danish out-of-home care*. *Child and family social work*, 17(1), 13-22
- Pettersen, I. N. (2013). *Ny tilknytning – ny start*. Fontene nr. 10.
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS
- Schofield, G. & Beek, M. (2005). *Providing a secure base: Parenting children in long-term foster family care*. *Attachment & Human Development*, 7(1), 3-25.
- Smepllass, S. T. (2009). *Tilknytningsteori i møte med praksisfeltet ved plassering av små barn i fosterhjem*. *Tidsskriftet Norsk barnevern*, 86 (3), 158-171.
- Stefansen, K. & Hansen, T. (2014). *"En god forberedelse til å bli fosterforeldre"*. *Evaluering av opplæringsprogrammet PRIDE*. NOVA rapport 3/2014.
- Stortinget (2014). Innst. 204 S (Dokument nr. 8:30 S) Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Sveinung Rotevatn og Abid Q. Raja om en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsomsorgen. Familie- og kulturkomiteen. Lastet ned fra: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2013-2014/inns-201314-204/?lvl=0>
- Storø, J., Bunkholdt, V. & Larsen, E. (2010). *Er institusjonen alltid et onde, og familien alltid et gode?* *Tidsskriftet Norges barnevern*, 87(3), 166-179.
- Sundt, H. (2017). *Fosterhjemshåndboka*. (7. utg.). Oslo: Kommuneforlaget

- Sutton, L. & Stack, N. (2013). *Hearing quiet voices: Biological children's experiences of fostering*. British Journal of Social Work, 43(3), 596-612.
- Svenaesus, F. (2005). *Sykdommens mening – og møte med det syke mennesket*. Oversatt av Lisbeth Nilsen. Oslo: Gyldendal norsk forlag AS. Opprinnelig publisert som *Sjukdommens mening Det medicinska mötets fenomenologi och hermeneutik* (Stockholm: Natur og kultur, 2003)
- Thaagard, T. (2009) *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*. (3 utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Triseliotis, J., Borland, M. & Hill, M. (2000). *Delivering foster care*. London: British Agencies for Adoption and Fostering.
- Tyebjee, T. (2003). *Attitude, interest, and motivation for adoption and foster care*. Child Welfare, 82, 685–706.
- Wertz, F. J., Charmaz, K., McMullen, L. M., Josselson, R., Anderson, R., & McSpadden, E. (2011). *Five Ways of Doing Qualitative Analysis: Phenomenological Psychology, Grounded Theory, Discourse Analysis, Narrative Research, and Intuitive Inquiry*. New York: The Guildford Press
- Whiting, J. B. & Huber, P. T. (2007). *Significant stress and real rewards: The ecological and ambiguous experiences of foster parents*. Relational Child & Youth Care Practice, 20.
- WHO - World Health Organization. (1994). ICD-10. *Den internasjonale statistiske klassifikasjonen av sykdommer og beslektede helseproblemer*. (10. utg.).
- Ødegård, A., Lohne, M., & Willumsen, E. (2015). *Utsiktede flyttinger fra fosterhjem – En kvalitativ studie av fosterforeldrenes erfaringer*. Tidsskriftet Norges barnevern, 92(3), 169-181.

Sissel Seim
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 18.09.2017

Vår ref: 55861 / 3 / STM

Deres dato:

Deres ref:

Forenklet vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 12.09.2017.

Meldingen gjelder prosjektet:

55861	<i>Drivkraften bak fosterforeldre</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Sissel Seim</i>
Student	<i>Carina Andersen</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet er omfattet av personopplysningsloven § 31. Personopplysningene som blir samlet inn er ikke sensitive, prosjektet er samtykkebasert og har lav personvernulempe. Prosjektet har derfor fått en forenklet vurdering. Du kan gå i gang med prosjektet. Du har selvstendig ansvar for å følge vilkårene under og sette deg inn i veiledningen i dette brevet.

Vilkår for vår vurdering

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet med vedlegg
- krav til informert samtykke
- at du ikke innhenter [sensitive opplysninger](#)
- veiledning i dette brevet
- Høgskolen i Oslo og Akershus sine retningslinjer for datasikkerhet

Veiledning

Krav til informert samtykke

Utvalget skal få skriftlig og/eller muntlig informasjon om prosjektet og samtykke til deltakelse.

Informasjon må minst omfatte:

- at Høgskolen i Oslo og Akershus er behandlingsansvarlig institusjon for prosjektet
- daglig ansvarlig (eventuelt student og veileder) sine kontaktopplysninger
- prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

- hvilke opplysninger som skal innhentes og hva dette innebærer for deltaker
- når prosjektet skal avsluttes og når personopplysningene skal anonymiseres/slettes

På nettsidene våre finner du mer informasjon og en veiledende mal for [informasjonsskriv](#).

Forskningsetiske retningslinjer

Sett deg inn i [forskningsetiske retningslinjer](#).

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt Ved prosjektslutt 30.06.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Gjelder dette ditt prosjekt?

Dersom du skal bruke databehandler

Dersom du skal bruke databehandler (ekstern transkriberingsassistent/spørreskjemaleverandør) må du inngå en databehandleravtale med vedkommende. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se [Datatilsynets veileder](#).

Hvis utvalget har taushetsplikt

Vi minner om at noen grupper (f.eks. opplærings- og helsepersonell/forvaltningsansatte) har [taushetsplikt](#). De kan derfor ikke gi deg identifiserende opplysninger om andre, med mindre de får samtykke fra den det gjelder.

Dersom du forsker på egen arbeidsplass

Vi minner om at når du [forsker på egen arbeidsplass](#) må du være bevisst din dobbeltrolle som både forsker og ansatt. Ved rekruttering er det spesielt viktig at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltakelse ivaretas.

Se våre nettsider eller ta kontakt med oss dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Siri Tenden Myklebust

Kontaktperson: Siri Tenden Myklebust tlf: 55 58 22 68 / Siri.Myklebust@nsd.no

Vedlegg 2 Avtale om prosjektsamarbeid

Avtale om prosjektsamarbeid mellom Fosterhjemstjenesten, Barne- og familieetaten, Oslo kommune og Carina Andersen

Med denne avtalen blir det etablert et prosjektsamarbeid mellom Oslo kommune, Fosterhjemstjenesten og mastergradsstudent Carina Andersen. Forskningsprosjektet og samarbeidet inngår som ledd i mastergradsarbeid, og resultater skal presenteres i en mastergradsavhandling.

Teamleder Irene Wiedswang og fagkonsulent Marit Marie Blom fra Oslo kommune, Fosterhjemstjenesten, skal være kontaktpersoner i prosjektet. Kontaktpersonene skal sikre at Carina Andersen får den tilgang til informasjon og personer i oppdragsgivers organisasjon som prosjektet gjør nødvendig.

Carina Andersen har opphavsrett til mastergradsavhandlingen. Fosterhjemstjenesten vil ha rett til å bruke avhandlingen innen egen organisasjon. Annen bruk kan bare skje etter avtale med studenten. Fosterhjemstjenesten har rett til å lese gjennom avhandlingen og til å gi kommentarer. Dette gjelder ikke sensurering. Ved uenighet har Carina Andersen rett i å skrive sin egen fremstilling, og å stå ansvarlig for rapporten. Carina Andersen har også rett til å publisere resultater fra prosjektet. Synspunkter fra deltakere og Fosterhjemstjenesten skal komme fram hvis det er uenighet.

Rapporteringen (skriftlig og muntlig) skal ivareta vanlig forskningsmessige hensyn til anonymisering og personvern. Prosjektet er meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig Datatjeneste. Samarbeidet baserer seg på en gjensidig, frivillig avtale, og innebærer ikke økonomiske forpliktelser.

Høgskolen i Oslo har intet ansvar for skade eller ulempe som måtte oppstå i tilknytning til gjennomføringen av arbeidet med mastergradsavhandlingen.

Oslo, 5. september 2017

Carina Andersen

Student

Irene Wiedswang

Fosterhjemstjenesten

Marit Marie Blom

Fosterhjemstjenesten

Vedlegg 3 Forespørsel om deltakelse

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

“Drivkraften bak fosterforeldre”

Hei,

Mitt navn er Carina Andersen. Jeg er utdannet barnevernspedagog og er for tiden fulltidsstudent ved Høgskolen i Oslo og Akershus hvor jeg tar master i sosialfag, studieretning barnevern. Som en del av min masterstudie ønsker jeg å skrive om et tema jeg er opptatt av, nemlig fosterforeldreskapet. Dette i samarbeid med Fosterhjemstjenesten, Barne- og familieetaten, Oslo kommune.

Formålet med oppgaven er å innhente informasjon fra dere om hvordan det er å være fosterforeldre til et eldre barn og kunne bruke resultatene til å øke rekruttering av nye fosterhjem for de eldre barna. Jeg vil i avhandlingen ha et fokus på motivasjon og hva som vektlegges når man velger å ta til seg et eldre barn og ikke et lite barn. Ved å delta vil dere kunne bidra til å øke kunnskap om dette temaet.

Intervjuene vil foregå enkeltvis med meg og det settes av en time – halvannen. Totalt vil det være ca. 10 familier i undersøkelsen og det gis mulighet for at en eller begge omsorgspersonene deltar i intervjuet. Av praktiske årsaker ønsker jeg at intervjuene blir tatt opp med båndopptaker og at jeg kan ta noen notater underveis. Intervjuene vil foregå fra november måned på et egnet sted vi blir enige om. Deltakerne må ha fullført Pride-kurs og ha hatt fosterbarn i minimum 1 år. Det er en fordel at fosterbarna var fylt 8 år ved plassering.

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn, både før, underveis og etter at intervjuet er gjennomført. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet. Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Personopplysninger og opptak lagres adskilt fra øvrig data. All sensitiv informasjon vil bli anonymisert i prosjektet og det vil ikke være mulig å gjenkjennes i publikasjonen.

Prosjektet avsluttes 30.06.2018. Personopplysninger, opptak og transkriberinger vil etter dette anonymiseres.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, kan du ta kontakt med meg på mob. 938 38 233 eller e-post s309239@stud.hioa.no, så kan vi snakke sammen og evt. avtale tid og sted om intervju. Veileder for oppgaven er førsteamanuensis Sissel Seim, Høgskolen i Oslo og Akershus (mob. 913 19 329, e-post: sissel.seim@hioa.no).

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Med vennlig hilsen,
Carina Andersen

Vedlegg 4 Samtykke til deltakelse

SAMTYKKE ERKLÆRING

For deltakere i undersøkelsen
"Drivkraften bak fosterforeldre"

Navn på ansvarlig for undersøkelsen: Carina Andersen

Tlf: 938 38 233

E-post: s309239@stud.hioa.no

Jeg, _____ samtykker til følgende punkter:

- Jeg samtykker til å være deltaker i denne undersøkelsen.
- Jeg kan trekke meg fra deltakelse når jeg måtte ønske, uten begrunnelse, og uten at det får konsekvenser juridisk eller på annen måte.
- Jeg har lest informasjonsskrivet og er kjent med formålet med undersøkelsen.
- Jeg godkjenner at intervjuet vil bli tatt opp på bånd, og at dette båndet vil bli makulert etter at undersøkelsen er ferdigstilt.
- Mitt bidrag vil bli anonymisert og min identitet vil ikke bli gjort kjent i den ferdigstilte undersøkelsen.

Ønsker du å få en kopi av masteroppgaven når den er ferdig? JA NEI

E-postadresse: _____

(BRUK BLOKKBOKSTAVER)

Deltaker

Dato

Carina Andersen
Ansvarlig

Dato